

دانشگاه تهران

مرکز مطالعات عالی بین‌المللی

روابط ایران و اتحاد جماهیر شوروی
۱۹۴۱-۱۹۷۵

(وقایع تاریخی - اسناد - کتابنامه)

تهیه از:

هرمز خاکپور

زیر نظر:

دکتر محمد رضا جلیلی

تهران - شهریور ۲۵۳۵

فهرست مطالب

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳-۳۹	قسمت اول : کرونولوژی
۴۱-۷۶	قسمت دوم : متن مهمترین قراردادها
۴۱-۴۹	۱- قرارداد سه جانبه (۱۹۴۲)
۵۰-۶۲	۲- موافقتنامه راجع به حل مسائل مرزی و مالی (۱۹۵۴)
۶۳-۷۶	۳- موافقتنامه مربوط به ایجاد تاسیسات صنعتی و تاسیسات دیگر در ایران و ۰۰۰ (۱۹۶۶)
۷۸-۸۵	قسمت سوم : فهرست منابع

تبرستان

www.tabarestan.info

مقدمه

یکی از مهمترین جنبه های روابط خارجی ایران بررسی روابط آن با البر
 قدرتها می باشد و در این میان پژوهش در روابط ایران با دولت شوروی بدلائل
 بسیار از اهمیت خاص برخوردار است •

در جهت بدست دادن ابزاری برای پژوهش در این زمینه
 مرکز مطالعات عالی بین المللی، غوشوقت است که نخستین حاصل کار خود
 را به صورت جزوه حاضر در اختیار پژوهشگران و دانشجویان روابط بین الملل
 می نهد •

بدیهی است جزوه حاضر تنها نقش ابزاری، مقدماتی در این زمینه
 را دارد و امید است در جهت پژوهش گسترده تر در باب روابط سیاسی دو کشور
 برای پژوهشگران و دانشجویان این رشته مفید افتد •

قسمت اول : کروڑوں

تبرستان

www.tabarestan.info

کرونولوژی روابط ایران و شوروی

۱۹۲۵ - ۱۹۴۱

- ۲۵ اوت ۱۹۴۱ : تجاوز نیروهای شوروی و بریتانیا به خاک ایران *
- ۲۵ اوت ۱۹۴۱ : یادداشت اطلاعیه اسمیرنوف و بولارد به علی (۱) (۲) منصور نخست وزیر ایران درباره حمله نیروی کوشورهای متبوع خود به ایران *
- ۲۸ اوت ۱۹۴۱ : فرمان اعلیحضرت رضاشاه کبیر به کلیه نیروهای نظامی ایران مبنی بر ترك مقاومت *
- ۳۰ اوت ۱۹۴۱ : تسلیم یادداشتهای انگلستان و شوروی به دولت ایران مبنی بر لزوم ترك مقاومت و تخلیه مناطقی اشغالی ایران و انزاج اتباع آلمانی و تصدیق برقراری تسهیلات حمل و نقل و مهمات و ادوات جنگی از خاک ایران *
- ۳۱ اوت ۱۹۴۱ : درخواست سفرای دو کشور مبنی بر تحویل اتباع آلمانی از جانب ایران *
- ۱۰ سپتامبر ۱۹۴۱ : اولتیماتوم ۴۸ ساعته شوروی و انگلستان به ایران مبنی بر تحویل اتباع آلمان و تعطیل سفارتخانه های آلمان، ایتالیا، رومانی و مجارستان *

1- Smirnoff

2- Sir Reader Bullard

- ۱۶ سپتامبر ۱۹۴۱ : حرکت نیروهای شوروی و انگلستان به سوی تهران
و استعفای اعلیحضرت رضا شاه *
- ۱۷ سپتامبر ۱۹۴۱ : اشغال تهران به وسیله نیروهای شوروی و بریتانیا *
- ۲۱ ژانویه ۱۹۴۲ : امضاء پیمان سه جانبه میان ایران ، شوروی و —
انگلستان • ^{تبرستان}
- ۱۸ مارس ۱۹۴۲ : امضاء قرارداد مالی بین ایران و شوروی *
- ۹ سپتامبر ۱۹۴۳ : اعلان جنگ دولت ایران به آلمان *
- ۲۵ نوامبر ۱۹۴۳ : برپائی کنفرانس تهران با شرکت مارشال استالین و
وینستون چرچیل و روزولت *
- ۱ دسامبر ۱۹۴۳ : صدور اعلامیه تهران به امضاء چرچیل ، روزولت
و استالین *
- ۱۷ سپتامبر ۱۹۴۴ : ورود هیئت شوروی به ریاست کافکارادزه ^(۱) معاون
وزارت امور خارجه شوروی و تقاضای اعطاء امتیاز
نفت شمال به شوروی *
- ۲۱ اکتبر ۱۹۴۴ : اعلام تصویق اعطاء امتیاز نفت شمال به شوروی تا
پایان جنگ از جانب محمد ساعد نخست وزیر ایران *

- ۲۹ اکتبر ۱۹۴۴ : حملات شدید کافتارادزه به حکومت ساعد *
- ۲۷ نوامبر ۱۹۴۴ : انتشار اعلامیه محمد ساعد مبنی بر اینکه ایران رفتار دولت شوروی را مایلر منشور آتلانتیک و اعلامیه تهران می داند *
- ۴ دسامبر ۱۹۴۴ : تصویب قانونی در مجلس مبنی بر اینکه هیچ نخست وزیر حق مذاکره رسمی یا غیر رسمی با هیچ کشور و یا نمایندگان شرکتهای نفتی یا دیگر اشخاص و همچنین امضاء هیچ موافقتنامه ای را ندارد *
- ۱۱ دسامبر ۱۹۴۴ : کافتارادزه ایران را ترک می جوید *
- ۱۹ دسامبر ۱۹۴۴ : نشریات معتبر جهان اعلام می کنند که بیات نخست وزیر ایران بر اساس از سرگیری مذاکرات در زمینه فروش نفت از جانب ایران به شوروی ، بدون اعطای امتیازات رسمی ، به روسها پیشنهاد سازش داده بود *
- ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵ : آغاز شورش علنی حزب توده بر علیه حکومت مرکزی در آذربایجان *
- ۱۷ نوامبر ۱۹۴۵ : یادداشت اعتراض دولت ایران به دولت شوروی نسبت به مداخله عمال و ماموران آن کشور در امور داخلی ایران و حمایت از فرقه دمکرات *

- ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵ : حکومت ابراهیم حکیمی تصمیم به اعزام نیرو به آذربایجان می گیرد *
- ۲۱ نوامبر ۱۹۴۵ : نیروهای شوروی در شریف آباد (۸۵ مایلی شمال غرب تهران) مانع حرکت قوای ایران می گردند *
- ۲۴ نوامبر ۱۹۴۵ : دولت ایران علی پادداشتی به دولت های بریتانیا و شوروی توجه آنان را به اعلامیه تهران (۱۹۴۳) - جلب و خروج کلیه نیروهای خارجی را از کشور تا اول ژانویه ۱۹۴۶ درخواست می کند *
- ۲۵ نوامبر ۱۹۴۵ : سفارت لندن در مسکو یادداشتی مبنی بر اعتراض نسبت به جلوگیری دولت شوروی از ورود سربازان ایرانی به آذربایجان تسلیم مولوتوف می کند *
- ۲۷ نوامبر ۱۹۴۵ : سفارت ایران در لندن متن یادداشت های متصدد ایران را به سفارت شوروی در تهران مبنی بر درخواست از میان بردن موانع ورود قوای ایران به آذربایجان منتشر می کند *
- ۲۸ نوامبر ۱۹۴۵ : رد درخواست ایران از جانب شوروی *
- ۸ دسامبر ۱۹۴۵ : وزارت خارجه آمریکا یادداشت جوابیه دولت شوروی را به دعای بریتانیا مبنی بر تاکید بر خود مختاری داخلی آذربایجان منتشر می کند *

- ۱۲ دسامبر ۱۹۴۵ : تاسیس حکومت خود مختار آذربایجان در تبریز — به ریاست پیشه وری *
- ۱۴ دسامبر ۱۹۴۵ : انتشار یادداشت مجدد جوابیه بریتانیا از طرف وزارت خارجه آمریکا مبنی بر تاکید مجدد بر تمامیت ارضی و استقلال ایران *
- ۱۵ دسامبر ۱۹۴۵ : اعلام تاسیس جمهوری کردستان به ریاست قاضی محمد *
- ۱۷ دسامبر ۱۹۴۵ : شورای ملی آذربایجان ایران بیانیه ای در باب اصلاحات ارضی ، توسعه صنعتی و ایجاد یک گارد ملی " برای دفاع از خود مختاری داخلی آذربایجان " منتشر میسازد *
- ۱۹ دسامبر ۱۹۴۵ : خبرگزاری تاس اعلام میدارد که پادگانهای اردبیل رضائیه ، مرند ، خوی و اهر تسلیم نیروهای " دمکرات " شده اند *
- ۲۳ دسامبر ۱۹۴۵ : تسلیم پادگان رضائیه مورد تکذیب تهران قرار میگیرد *
- ۲۷ دسامبر ۱۹۴۵ : دولت شوروی درخواست دولت ایران را مبنی بر اینکه — به پادگان رضائیه اجازه حرکت به سوی تهران داده شود ، رد می کند *

- ۱۰ ژانویه ۱۹۴۶ : هژیر وزیر دارائی وقت ایران قصد دولت ایران را مبنی بر رد پیشنهاد آمریکا - انگلستان برای تشکیل کمیسیون سه جانبه به منظور بررسی وضع داخلی ایران رد میکند *
- ۱۵ ژانویه ۱۹۴۶ : دولت حکیمی اعلام می دارد که به هیئت نمایندگی اعزامی ایران به مجمع سازمان ملل متحد در لندن دستور داده شده است که مسئله ایران را در شورای امنیت سازمان ملل متحد عنوان کند *
- ۲۵ ژانویه ۱۹۴۶ : تقی زاده شکایت ایران از دخالت شوروی در امور داخلی ایران و جلوگیری آن کشور از اعزام قوای ایران به آذربایجان را در مجمع عمومی ملل متحد در لندن مطرح می سازد *
- ۳۰ ژانویه ۱۹۴۶ : دولت شوروی کنترل خطوط آهن استانهای شمال آذربایجان و مازندران و قزوین را طبق قرارداد ایران با شوروی و بریتانیا به حکومت مرکزی مسترد می دارد *
- ۱۸ فوریه ۱۹۴۶ : قوام السلطنه در راس یک هیئت سیاسی و اقتصادی به دعوت مارشال استالین برای گفتگو درباره مساله آذربایجان عازم مسکو می گردد *
- ۲۳ فوریه ۱۹۴۶ : طرح شکایت ایران در شورای امنیت به وسیله سید حسن تقی زاده (سفير ایران در لندن) *

- ۱ مارس ۱۹۴۶ : دولت شوروی رسماً اعلام میدارد که قوام السلطنه نخست وزیر ایران را در مسکو آگاه ساخته است که قوای شوروی عملیات تخلیه مشهده شاهمروند و سمنان را آغاز خواهند کرد، ولی نیروهای شوروی در دیگر نواحی ایران تا روشن گردیدن اوضاع باقی خواهند ماند *
- ۶ مارس ۱۹۴۶ : قوام بی آنکه به موافقتی با روسها برسد مسکو را ترک میکند *
- ۶ مارس ۱۹۴۶ : وزارت خارجه آمریکا اعلام می دارد که کاردار آمریکا در شوروی طی یادداشتی از آن دولت خواستار تخلیه کلیه نیروهای خود از ایران گردیده است *
- ۱۹ مارس ۱۹۴۶ : شکایت دوم ایران از شوروی درباره موضوع آذربایجان و تخلیه خاک ایران توسط حسین علاء در شورای امنیت سازمان ملل متحد مطرح می گردد *
- ۲۰ مارس ۱۹۴۶ : شوروی خواستار تحویل رسیدگی شورای امنیت به شکایت ایران از ۲۵ مارس تا ۱۰ آوریل می گردد *
- ۲۱ مارس ۱۹۴۶ : علاء خواستار رسیدگی فوری شورای امنیت به مسأله ایران می گردد *
- ۲۴ مارس ۱۹۴۶ : دولت شوروی اعلام می دارد که سرگرم تخلیه خاک ایران از نیروهای خود می باشد *

۴	آوریل	۱۹۴۶	: امضاء موافقتنامه قوام - ساد چیکف • (۱)
۲۵	آوریل	۱۹۴۶	: حسین علاء شکایت ایران را از شوروی در شورای امنیت پس می گیرد •
۷	مه	۱۹۴۶	: حسین علاء باردیگر شکایت ایران را بر علیه شوروی در - شورای امنیت مطرح می سازد •
۸	مه	۱۹۴۶	: شورای امنیت رسیدگی به مساله ایران را با غیبت گرومیکو از سر میگیرد • (۲)
۲۱	مه	۱۹۴۶	: در تهران رسماً اعلام می گردد که نیروهای شوروی برابر مفاد موافقتنامه ۴ آوریل دو کشور ، تا ششم مارس کلیه خاک ایران را تخلیه کرده اند •
۲۴	مه	۱۹۴۶	: رادیو ایران تخلیه خاک ایران را از قوای شوروی اعلام میدارد •
۱۳	ژوئن	۱۹۴۶	: اعلام عقد موافقتنامه میان حکومت مرکزی و حکومت ایالتی آذربایجان •
۱۵	ژوئن	۱۹۴۶	: اعلام استعفای پیشه وری از نخست وزیری •
۱	اوت	۱۹۴۶	: سه وزیر از حزب توده وارد کابینه قوام می گردند •

۱۲ اوت ۱۹۴۶ : سادچیکف، پیش‌نویس قرارداد ۴ آوریل ایران و شوروی
را برای تأیید حکومت ایران و تصویب مجلس به قوام
می‌دهد *

۲۸ اوت ۱۹۴۶ : شوروی ایران را متهم به نقض قرارداد ۴ آوریل می‌کند *

۱۲ دسامبر ۱۹۴۶ : ارتش شاهنشاهی و ارتش آزادی‌بخش ایران می‌گردد *

۱۱ سپتامبر ۱۹۴۷ : جرج آلن، سفیر آمریکا در ایران رسماً حمایت آمریکا
را از ایران در قضیه نفت اعلام می‌دارد *

۱۴ سپتامبر ۱۹۴۷ : قوام اعلام می‌دارد که شوروی پیشنهاد کرده است که
قرارداد قبل از تسلیم به مجلس امضاء شود ولی
کابینه او به علت مخالفت این امر با قانون اساسی آنرا
رد کرده است *

۱۵ سپتامبر ۱۹۴۷ : دومین اعتراض دولت شوروی با الفاظ شدیدالحن تسلیم
دولت ایران می‌گردد *

۲۲ اکتبر ۱۹۴۷ : مجلس با اکثریت قاطع قرارداد ۴ آوریل را مردود اعلام
می‌دارد *

۲۰ نوامبر ۱۹۴۷ : یادداشت‌های اعتراض شدید دولت شوروی نسبت به
الغاء قرارداد ۴ آوریل از طرف سادچیکف به قوام تسلیم می‌گردد

- ۲۴ نوامبر ۱۹۴۷ : پاسخ قوام به سادچیکف مبنی بر رد اتهامات شوروی *
- ۲ فوریه ۱۹۴۸ : رادیو مسکو اعلام می کند که یادداشت شدیداللعن دولت شوروی در زمینه فعالیت های آمریکا و ایران را تسلیم دولت ایران کرده است *
- ۵ فوریه ۱۹۴۸ : دولت ایران اعتراض دولت شوروی را مردود دانسته و آنرا بمنزله دخالت در امور داخلی ایران اعلام می دارد *
- ۲۲ فوریه ۱۹۴۸ : دولت ایران مجدداً طی یادداشتی به تبلیغات شوروی بر علیه روابط ایران و آمریکا اعتراض می کند *
- ۲۴ مارس ۱۹۴۸ : دولت شوروی انکار دولت ایران را در مورد دخالت مستشاران آمریکائی در امور ارتش ایران مردود اعلام می دارد *
- ۱ آوریل ۱۹۴۸ : حکیمی نخست وزیر ایران یادداشت دولت شوروی را مداخله در امور داخلی ایران می خواند و تأکید می کند که روسها در امور آذربایجان دخالت می کنند *
- ۸ آوریل ۱۹۴۸ : دولت شوروی به تبلیغات ضد شوروی مطبوعات ایران اعتراض و خواستار پایان دادن بدان می گردد *

- ۴ مارس ۱۹۴۶ : وزارت خارجه ايران اعلام می دارد که یادداشت اعتراض شدیدی در مورد تبلیغات شدید ضد ایرانی رادیو مسکو تسلیم دولت شوروی کرده است *
- ۱۹ مارس ۱۹۴۶ : رادیو مسکو ایران را به قرارداد تسهیلات ارتباطی در اختیار آمریکا متهم می کند *
- ۲۳ مارس ۱۹۴۶ : دین آچسن (۱) وزیر خارجه آمریکا اعلام می دارد که دعوای شوروی در مورد اینکه ایران به صورت پایگاه نظامی آمریکا درآمده است، نادرست می باشد *
- ۱۷ آوریل ۱۹۴۶ : در تهران اعلام می گردد که سادچیکف سفیر شوروی تهران را به قصد مسکو ترک گفته و در همان زمان ژنرال کنسولگری شوروی در تبریز و دیگر کنسولگریهای شوروی در ایران بسته شده است *
- ۱۸ آوریل ۱۹۴۶ : در تهران اعلام میشود که نادر آراسته به عنوان سفیر ایران در مسکو گزیده شده است *
- ۱ ژوئن ۱۹۴۶ : در تهران اعلام میشود که به سبب شکست مذاکرات وزارت خارجه ایران با سفارت شوروی تصمیم گرفته شده است که کنسولگریهای هر دو کشور در خاک هم تعطیل گردد و نیز اعلام میگردد که ژنرال کنسول ایران از باکو فرخوانده شده است *

- ۱۴ می ۱۹۵۰ : یادداشت اعتراض دولت شوروی نسبت به استخدام کارشناسان و مهندسان خارجی بخصوص عناصر آمریکایی برای عملیات نفتی در شمال و نیز تصمیم دولت ایران برای عسکرداری از مناطق نفتی شمال، از جانب سفیر شوروی در تهران تسلیم دولت ایران می گردد *
- ۱۹ می ۱۹۵۰ : دولت ایران یادداشت دولت شوروی را در حالت درامور داخلی کشور تلقی می کند و ضمن توضیحاتی دعاوی آن - کشور را رد می کند *
- ۲۲ ژوئن ۱۹۵۰ : دولت شوروی طی یادداشتی اتهامات اولیه را مبنی بر عملیات مهندسان آمریکایی در نواحی مرزی ایران و شوروی تاکید و مدعی میشود که عناصر آمریکایی دارای مقاصد نژادپرستانه در مناطق مزبور هستند و آنرا مشایر با قرارداد ۲۶ فوریه ۱۹۴۱ ایران و شوروی می دانند *
- ۱۵ ژوئیه ۱۹۵۰ : دولت ایران طی یادداشتی به اتهامات شوروی پاسخ می گوید و بار دیگر بر استقلال عمل خود به عنوان یک کشور آزاد تاکید می ورزد *
- ۲۷ ژوئیه ۱۹۵۰ : در تهران اعلام می شود که خبرنگاران خارجی حق عسکرداری از نواحی مرزی ایران و شوروی و کل منطقه آذربایجان را ندارند *

- ۲ • اکتبر ۱۹۵۰ : دولت ایران طی اعلامیه ای فاش می سازد که یک کمیسیون مختلط ایران و شوروی به منظور حل اختلاف مرزی دو کشور که به مدت ۳۰ سال باعث تیرگی روابط دو کشور گردیده بود، تشکیل یافته است •
- ۲ • اکتبر ۱۹۵۰ : انتشار اعلامیه دوم ایران حاکی براینکه دولت شوروی با استرداد ۱۱ تن طلای ایران که از زمان جنگ بلوک — کرده بود، موافقت کرده است •
- ۲۱ می ۱۹۵۲ : شوروی طی یادداشتی به سفارت ایران در مسکو به خاطر پذیرش کمک مالی آمریکا از امری دهد و آنرا منایر اصول حسن همجواری پیش بینی شده در قرارداد ۱۹۲۱ دو کشور می خواند •
- ۱ ژوئیه ۱۹۵۲ : دولت ایران طی یادداشتی اعتراض شوروی را مبنی بر دریافت کمک نظامی از جانب ایران و مخالفت آن با قرارداد ۱۹۲۱ — مردود اعلام می دارد •
- ۲۱ ژانویه ۱۹۵۳ : دولت ایران تصمیم خود را مبنی بر خودداری از تمدید امتیازات ماهیگیری شوروی در دریای خزر که به موجب موافقتنامه ۲۵ ساله ۱۹۲۷ به آن دولت داده شده و قرار بود در ۳۱ — ژانویه ۱۹۵۳ منقضی گردد، اعلام میدارد •

- ۲ فوریه ۱۶۵۳ : دولت شوروی ضمن پذیرفتن تصمیم دولت ایران خواستار عدم اعطای امتیاز ماهیگیری جدیدی از جانب دولت ایران به هر کشور دیگر - گریه مدت ۲۵ سال و نیز عدم - استخدام کارشناسان خارجی در همان مدت می‌گردد .
- ۱۰ اوت ۱۶۵۳ : در تهران و مسکو اعلام می‌گردد که کمیسیون مشترک - در تهران برای تحکیم روابط دوستانه و حل اختلافات مالی و مرزی دو کشور و دیگر مسائل تشکیل خواهد یافت .
- ۹ ژوئیه ۱۶۵۴ : دولت شوروی طی یادداشتی توجه دولت ایران را به گزارش مطبوعات مبنی بر امکان ورود ایران به قرارداد نظامی ترکیه و پاکستان محطوف و تعهدات ایران را ملاحظه - قرارداد ۱ اکتبر ۱۶۲۷ یادآوری می‌کند .
- ۱۸ ژوئیه ۱۶۵۴ : دولت ایران طی یادداشتی که تسلیم لاورنتیف سفیر (۱) شوروی در تهران می‌کند، اعلام میدارد که مراقدامی را که برای حفظ امنیت و دفاع از استقلال خود لازم بداند، معمول خواهد داشت . در این یادداشت اتهامات دولت شوروی مبنی بر اینکه ایران به سوی يك بلوك متجاوز کشیده شده است، مردود شناخته می‌شود و اعلام می‌گردد که ایران به تعهدات خود برابر قرارداد ۱۶۲۷ عمل کرده و هرگز در اتحادی بر علیه امنیت و تمامیت دولت شوروی وارد نگردیده است .

- ۲ دسامبر ۱۹۵۴ : موافقتنامه ای میان ایران و شوروی به منظور استرداد ۱۱ تن طلا و پرداخت ۸ میلیون دلار از جانب شوروی و حل اختلافات مرزی دو کشور به امضاء می‌رسد .
- (۱)
۱۲ اکتبر ۱۹۵۵ : یادداشت اعتراض شدید دولت شوروی از جانب موتولف تسلیم کردار سفارت ایران در مسکو می‌گردد . در این یادداشت دولت شوروی اعتراض خود را نسبت و به ورود ایران به پیمان بغداد اعلام می‌دارد .
- ۱۶ اکتبر ۱۹۵۵ : اعتراض دولت شوروی از جانب ایران مردود قلمداد می‌گردد .
- (۲) (۳)
۲۶ دسامبر ۱۹۵۵ : اخطار بولگائین و خروشچف به ایران بنابر پیوستن به بغداد .
- (۴)
۱ مارس ۱۹۵۶ : در تهران اعلام می‌شود که سرگرد کوزنتسف معاون وابسته نظامی شوروی در تهران به اتهام جاسوسی دستگیر شده است .
- ۴ مارس ۱۹۵۶ : یادداشت اعتراض دولت ایران همراه با تقاضای فرخواندن کوزنتسف از تهران تسلیم سفیر شوروی در تهران می‌گردد .
- ۱۵ مارس ۱۹۵۶ : اعتراض متقابل دولت شوروی مبنی بر تجاوز به مصونیست سیاسی کوزنتسف از طرف دولت ایران مردود قلمداد می‌گردد .

- ۲۵ ژوئن ۱۹۵۶ : شاهنشاه به دعوت دولت شوروی به مدت ۳ هفته
رهسپار آن کشور می‌شوند *
- ۲۸ ژوئیه ۱۹۵۶ : رادیو مسکو اعلام می‌دارد که دولت شوروی تصمیم
گرفته است بمنظور تحکیم روابط حسن همجواری میان
دو کشور تمام حقوق خود در کمپانی نفتی کویر خوریان
را به دولت ایران تفویض دارد *
- ۱۱ آوریل ۱۹۵۷ : پروتکل مربوط به تعیین حدود و مرزهای ایران و شوروی
در تهران به امضاء می‌رسد *
- ۱۱ اوت ۱۹۵۷ : موافقتنامه مربوط به همکاری بمنظور استفاده مشترک از
رودخانه های اترک و ارس در نواحی مرزی ، در تهران
میان ایران و شوروی به امضاء می‌رسد *
- ۳۱ اکتبر ۱۹۵۸ : پیش از انعقاد پیمان دفاعی ایران و آمریکا ، یادداشت
شدید اللحن دولت شوروی تسلیم دولت ایران می‌گردد *
- ۶ نوامبر ۱۹۵۸ : دولت ایران در یادداشتی کوتاه دعاوی شوروی را غیر
مرتبط و نادرست می‌خواند *
- ۱۶ ژانویه ۱۹۵۹ : دولت شوروی طی یادداشتی در تهران ضمن اخطار به
دولت ایران آمادگی خود را برای همکاری به منظور
تضمین امنیت و تمامیت کشورهای خاورمیانه و تبادل
نظار با ایران در این مورد اعلام می‌دارد *

- ۲۶ ژانویه ۱۶۵۶ : ولادیمیر سمینف (۱) معاون وزارت خارجه شوروی در اس
هیئتی برای مذاکره در باب انعقاد قرارداد عدم تجاوز
با دولت ایران وارد تهران می شود *
- ۱۱ فوریه ۱۶۵۶ : هیئت شوروی بدون حصول توافق با دولت ایران ، تهران
راترک می جویند *
- ۱۲ فوریه ۱۶۵۶ : دولت شوروی طی یادداشتی شدیداللعنی دولت ایران
را به کارشکنی در امضاء پیمان عدم تجاوز متهم می سازد *
- ۱۵ فوریه ۱۶۵۶ : علی حکمت وزیر خارجه ایران ، اتهامات دولت شوروی را در
مجلسی رد می کند *
- ۶ دسامبر ۱۶۵۶ : پرونده ایران را به داشتن اهداف خصمانه نسبت به شوروی
متهم می کند *
- ۲۱ اوت ۱۶۶۰ : در تهران اعلام می شود که خروشچف طی پیامی شخصی
به شاهنشاه خواهان اعاده روابط دوستانه میان دو کشور
گردیده است *
- ۳۱ اوت ۱۶۶۰ : رادیو مسکو اظهار امیدواری می کند که روابط دو کشور
بهبود یابد *

- ۷ سپتامبر ۱۹۶۰ : جعفر شریف امامی ، نخست وزیر وقت ، درسنا اعلام می دارد که ایران خواهان روابط حسن همجواری با شوروی است اما به تعهدات خود وفادار خواهد ماند .
- ۱۴ سپتامبر ۱۹۶۰ : نیکولای پگوف (۱) که در تاریخ ۲۴ دسامبر ۱۹۵۹ (روزدیار ایزنهاور از ایران) ، تهران را ترک گفته بود ، به تهران باز می گردد
- ۲۳ ژوئیه ۱۹۶۱ : دولت ایران بخاطر حملات رادیو مسکو به ایران شدیداً به سفیر شوروی در تهران اعتراض می کند .
- ۲۴ ژوئیه ۱۹۶۱ : دولت ایران رادیوهای مسکو ، باکو و لیبزیك را متهم به — تحریکات بر علیه ایران می کند .
- ۶ اوت ۱۹۶۱ : يك هواپیمای ایران که اشتباها وارد فضای شوروی شده بود ، مورد حمله جنگنده های نیروی هوایی آن کشور قرار میگیرد ولی می تواند در ناک ایران فرود آید .
- ۲۰ اوت ۱۹۶۱ : وزارت خارجه ایران اسناد محرمانه سنتوراکه به وسیله روسها منتشر شده بود ، بی اساس می خواند .
- ۲۰ اوت ۱۹۶۱ : نمایندگان ایران و شوروی در سازمان ملل بهم حمله میکنند
- ۱۰ اکتبر ۱۹۶۱ : دکتر اردلان به عنوان سفیر ایران در شوروی برگزیده میشود .

- ۱۷ اکتبر ۱۹۶۱ : دورمیر فراری حزب توده ایران — دکتر رضا رادمنذر و صمد کامبخش پدر بیست و دومین کنگره حزب کمونیست شوروی — از طرف کمونیستهای ایران شرکت میکنند • آنان در سخنرانیهای خویش شهادت میدهند به حکومت ایران می تازند •
- ۲۱ اکتبر ۱۹۶۱ : ایران قطعنامه ای را که بوسیله ۶ عضو سازمان ملل متحد درباره اعتراض به آزمایش بمب ۵۰ مگاتنی هسته ای شوروی ارائه شده بود امضاء می کند •
- ۵ دسامبر ۱۹۶۱ : کاردار سفارت شوروی در تهران به حضور شاهنشاه می رسد و اعلامیه دولت شوروی را مبنی بر موقوف ساختن آزمایشات هسته ای آن کشور تقدیم می دارد •
- ۲۸ ژانویه ۱۹۶۲ : دکتر امینی نخست وزیر وقت اعلام میدارد که دولت وی رسماً به مداخلات شوروی در امور داخلی ایران در جریان تظاهرات ضد دولتی اعتراض کرده است •
- ۲۵ فوریه ۱۹۶۲ : پگوف سفیر شوروی در تهران اعلام می دارد که شوروی خواهان برقراری روابط حسن همجواری با ایران است •
- ۲۱ آوریل ۱۹۶۲ : رادیو مسکو در حالیکه پگوف سرگرم مذاکره با وزیر خارجه ایران بود حملات خود را به حکومت ایران از سر می گیرد •
- ۱۴ مه ۱۹۶۲ : مذاکرات تجاری ایران — شوروی در تهران می آغازند •

- ۱۲ ژوئن ۱۹۶۲ : موافقتنامه تجاری میان ایران و شوروی به امضاء می‌رسد •
- ۱۲ سپتامبر ۱۹۶۲ : پگوف به حضور شاهنشاه می‌رسد •
- ۱۵ سپتامبر ۱۹۶۲ : در جریان مبادله یادداشت میان دو کشور ایران به شوروی اطمینان می‌دهد که اجازه برقراری تاسیسات رادار رادراک خود به هیچ دولتی نخواهد داد و با هیچ دولتی در حمله به خاک شوروی شرکت نخواهد کرد • دولت شوروی متقابلاً رضای خاطر خود را از دولت ایران اعلام می‌دارد •
- ۱۹ دسامبر ۱۹۶۲ : هیئت حسن نیت شوروی به ریاست معاون وزیر خارجه (۱) شوروی سرج لاپین وارد تهران می‌شود •
- ۲۳ دسامبر ۱۹۶۲ : هیئت روسی به حضور شاهنشاه می‌رسند •
- ۲۲ ژانویه ۱۹۶۳ : مذاکرات نهائی ایران و شوروی در زمینه استفاده مشترک از رودخانه مرزی و ایجاد سیلوهای غله و توسعه ماهیگیری در خزر می‌آغازد •
- ۱۵ مارس ۱۹۶۳ : انجمن روابط فرهنگی ایران - شوروی در مسکو گشایش می‌یابد •
- ۳۰ مه ۱۹۶۳ : با امضاء موافقتنامه جدید تجاری میان دو کشور حجم مبادلات ایران شوروی نسبت به سال قبل ۱۰٪ افزایش می‌یابد •

- ۴ ژوئن ۱۹۶۳ : يك هيئت شوروی برای بازدید* از رود ارس وارد ایران می شود *
- ۹ ژوئن ۱۹۶۳ : مدت مأموریت پگوف در ایران پایان می گیرد *
- ۲۷ ژوئن ۱۹۶۳ : يك هيئت اقتصادی شوروی وارد تهران می شود *
- ۲۴ ژوئیه ۱۹۶۳ : موافقتنامه اقتصادی و فنی در تهران به امضاء دو کشور می رسد
این موافقتنامه به آید. کاری مناطق مرزی دو کشور ، اعطای
اعتبار به ایران از جانب شوروی و ایجاد ۱۱ سیلوی غله
در ایران مربوط می گردید *
- ۳۰ ژوئیه ۱۹۶۳ : دولت ایران دعاوی شوروی را مبنی بر اینکه اعضای سنتو به
حکومت عراق در جنگ کردها کمک می کنند رد می کند *
- ۲۵ اوت ۱۹۶۳ : زایتسف سفیر جدید شوروی وارد تهران می گردد *
(۱)
- ۲ نوامبر ۱۹۶۳ : مذاکرات مربوط به راه ترانزیت میان ایران و شوروی آغاز —
می گردد *
- ۱۶ نوامبر ۱۹۶۳ : برژنف برای يك بازدید رسمی وارد تهران میشود *
(۲)
- ۲۸ نوامبر ۱۹۶۳ : دو کشور موافقتنامه ای برای تنظیم ترانزیت امضاء می کنند *

- ۵ ژانویه ۱۹۶۴ : زایتسف سفیر شوروی در ایران پیام خورشید نخست وزیر شوروی را تسلیم علم نخست وزیر وقت ایران می کند *
- ۱۵ آوریل ۱۹۶۴ : مذاکرات تجاری میان ایران و شوروی در تهران آغاز می شود *
- ۱۷ اوت ۱۹۶۴ : عقد موافقتنامه هوایی میان ایران - شوروی *
- ۳۱ اوت ۱۹۶۴ : والا حضرت شا هیور عبدالرضا پهلوی به دعوت دولت شوروی از آن کشور بازدید می کنند *
- ۱۷ اکتبر ۱۹۶۴ : حسنعلی منصور نخست وزیر وقت ایران پیام تبریکی به نخست وزیر جدید شوروی می فرستد *
- ۲۱ نوامبر ۱۹۶۴ : هیئت نفتی شوروی به دعوت شرکت ملی نفت ایران وارد تهران می گردد *
- ۶ مارس ۱۹۶۵ : کارشناسان شوروی برای بررسی منابع گاز طبیعی ایران وارد کشور می شوند *
- ۱۶ می ۱۹۶۵ : وزیر خارجه شوروی برای گشایش نمایشگاه صنعتی شوروی وارد تهران می شود *
- ۱۸ مه ۱۹۶۵ : نمایشگاه صنعتی شوروی در تهران بوسیله وزیر خارجه شوروی و نخست وزیر ایران گشوده می شود *

- (۱)
- ۲۵ مه ۱۹۶۵ : سفیر ایران در مسکو با میکویان ملاقات می‌کند .
- ۸ ژوئن ۱۹۶۵ : اعلیحضرتین از نمایشگاه صنعتی شوروی بازدید بعمل می‌آورند .
- ۲۱ ژوئن ۱۹۶۵ : شاهنشاه برای بازدید از کشور شوروی رهسپار مسکو می‌گردند .
- ۴ ژوئیه ۱۹۶۵ : سفیر شوروی زایتسف طی يك مذاکره مطبوعاتی تمایل شوروی را برای کمک در زمینه احداث سد ارس اعلام می‌دارد .
- ۲ اوت ۱۹۶۵ : توافق نهائی میان ایران و شوروی برای احداث سد ارس حاصل می‌گردد .
- ۳ سپتامبر ۱۹۶۵ : يك هیئت شوروی برای بررسی درباره پروژه های مشترك اقتصادی میان دو کشور وارد تهران می‌گردد .
- ۵ اکتبر ۱۹۶۵ : پیش‌نویس مربوط به ایجاد کارخانه ذوب آهن در نزدیکی اصفهان و تأسیسات کشاورزی و نیز کشیدن لوله گاز از جنوب ایران به شوروی به امضاء دو کشور می‌رسد .
- ۱۳ ژانویه ۱۹۶۶ : قرارداد نهائی میان دو کشور در زمینه های فوق به امضاء می‌رسد .

- ۱۱ فوریه ۱۹۶۷ : هوید نخست وزیر در مجلس قاش می سازد که ایران موافقتنامه
با دولت شوروی برای خرید تسلیحات و تجهیزات نظامی به
ارزش صدوده میلیون دلار امضاء کرده است *
- ۲۲ فوریه ۱۹۶۷ : پاتولیچی وزیر تجارت خارجی شوروی وارد تهران می شود *
- ۲ مارس ۱۹۶۷ : نخستین موافقتنامه تجاری ۵ ساله میان دو کشور در تهران
به امضاء می رسد *
- ۲۱ مارس ۱۹۶۷ : ۱۵ کارشناس شوروی برای ایجاد ۱ اسپلو وارد تهران —
می شود *
- ۵ آوریل ۱۹۶۷ : معاون نخست وزیر شوروی وارد تهران می شود *
- ۱۵ آوریل ۱۹۶۷ : پروتکل مربوط به همکاریهای اقتصادی و فرهنگی میان دو —
کشور در تهران به امضاء می رسد *
- ۱۹ ژوئیه ۱۹۶۷ : هویدا نخست وزیر به دعوت نخست وزیر شوروی جهت دیدار
رسمی عازم مسکو می شود *
- ۸ اوت ۱۹۶۷ : موافقتنامه جدید ترانزیت میان دو کشور به امضاء می رسد *
- (۲)
- ۳ سپتامبر ۱۹۶۷ : ساول شکف کاردار سفارت شوروی به حضور شاهنشاه می رسد *

- ۷ سپتامبر ۱۹۶۷ : عقد موافقتنامه مربوط به ساختمان بنادر شمال ایران بوسیله
تکنیسین های شوروی *
- ۱۳ سپتامبر ۱۹۶۷ : رادیو مسکو بخاطر انتشار خاطرات دختر استالین از طرف —
برخی مطبوعات ایران لب به اعتراض می گشاید *
- ۱۴ سپتامبر ۱۹۶۷ : رادیو مسکو رسماً تحویل سلاحهای روسی به ایران را اعلام
می دارد *
- ۴ اکتبر ۱۹۶۷ : ایران و شوروی طرح کارخانه ذوب آهن اصفهان را تأیید
می کنند *
- ۴ نوامبر ۱۹۶۷ : يك هیئت ایرانی برای شرکت در بزرگداشت انقلاب اکتبر
به مسکو می رود *
- ۱ دسامبر ۱۹۶۷ : ارتشبد دکتر بهرام آریانا رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران برای
دیدار از شوروی عازم مسکو می شود *
- ۱۵ ژانویه ۱۹۶۸ : يك هیئت پارلمانی شوروی وارد تهران می شود *
- (۱)
۸ فوریه ۱۹۶۸ : سفیر جدید شوروی زیتسف استوارنامه خود را تقدیم شاهنشاه
می کند *
- ۸ فوریه ۱۹۶۸ : رادیو مسکو اعلام می کند که کارشناسان روسی در قسمت ایرانی
دریای خزر موفق به کشف نفت گردیده اند *

- ۸ فوریه ۱۹۶۸ : رادیو مسکو اعلام می کند که کارشناسان روسی در قسمت
ایرانی دریای خزر موفق به کشف نفت گردیده اند *
- ۱۰ مارس ۱۹۶۸ : ژنرال علی محمد خادمی مدیر عامل هواپیمائی کشوری به مسکو
می رود *
- ۲ آوریل ۱۹۶۸ : کاسیگین نخست وزیر شوروی به دعوت هویدا نخست وزیر
ایران وارد تهران می شود * (این نخستین بازدید یک
نخست وزیر شوروی از ایران بعد از ملاقات چرچیل - روزولت
استالین در ایران بود)
- ۳ آوریل ۱۹۶۸ : کاسیگین به حضور شاهنشاه شرفیاب می شود *
- ۶ آوریل ۱۹۶۸ : خط هوائی هما به مسکو و لندن افتتاح می گردد *
- (۱)
- ۱۸ مه ۱۹۶۸ : مارشال زانوف فرمانده کل نیروهای شوروی به دعوت همتای
ایرانی خود ژنرال آریانا به تهران وارد می شود *
- (۲)
- ۲۱ مه ۱۹۶۸ : میرفندرسکی سفیر ایران در مسکو با ولا دیمیر نورویکوف ملاقات
می کنند *
- (۳)
- ۴ ژوئن ۱۹۶۸ : یک هیئت ۵۰ نفری شوروی به ریاست سیمون اسکاچکف برای
مذاکره در مورد مجتمع ذوب آهن وارد تهران می شود *

- ۸ ژوئن ۱۹۶۸ : چند فروند کشتی شوروی از بندر عباس بازدید به عمل —
می آورند *
- ۱۴ ژوئن ۱۹۶۸ : يك پروتکل مكمل تجاری میان ایران و شوروی به امضاء می رسد *
- ۱۸ ژوئن ۱۹۶۸ : موافقتنامه مربوط به صدور گاز ایران به شوروی از طریق
لوله های گاز به امضاء دو کشور می رسد *
- ۲۲ ژوئن ۱۹۶۸ : دومین موافقتنامه همکاری اقتصادی و تکنیکی میان ایران و —
شوروی مربوط به پرداخت دو بیست و پنجاه میلیون روبل
از طرف شوروی به ایران به امضاء می رسد *
- ۲ ژوئیه ۱۹۶۸ : کارشناسان نفتی شوروی بعد از ارائه گزارش خود به دکتر
منوچهر اقبال در مورد اکتشاف نفت در قسمت ایرانی دریای
خزر به شوروی بازمی گردند *
- ۶ ژوئیه ۱۹۶۸ : اعضا انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی تهران را ترك —
می جویند *
- ۲۴ سپتامبر ۱۹۶۸ : اعلیحضرتین سفر خود را به شوروی آغاز می کنند *
- ۲۹ سپتامبر ۱۹۶۸ : امضاء موافقتنامه مربوط به ایجاد کارخانه ماشین سازی میان
دو کشور *
- ۴ اکتبر ۱۹۶۸ : شاهنشاه از سفر شوروی بازمی گردند *

- ۱۶ نوامبر ۱۹۶۸ : يك گروه ۲۷ نفری ایرانی برای طی دوره تعلیماتی ذوبآهن به مسکو غزیمت می‌کنند *
- ۱ دسامبر ۱۹۶۸ : موافقتنامه چهارده میلیون دلاری مربوط به گاز میان ایران و شوروی به امضاء می‌رسد *
- ۱۳ دسامبر ۱۹۶۸ : يك هیئت تجاری ایرانی برای مذاکره با جمهوریهای آسیای شوروی از آن کشور می‌گردد *
- ۷ ژانویه ۱۹۶۹ : پروتکل حمل و نقل بین دو کشور در مسکو امضاء می‌شود *
- ۱۵ ژانویه ۱۹۶۹ : ۱۴ کمونیست در دادگاه نظامی تهران محکوم می‌شوند *
- ۱۷ ژانویه ۱۹۶۹ : ولادیمیر نوریکوف نماینده اقتصادی شوروی وارد تهران می‌شود *
- ۱۲ مارس ۱۹۶۹ : سفیر شوروی در تهران با وزیر خارجه ایران در مورد برخورد مرزی چین و شوروی ملاقات می‌کند *
- ۱۸ مارس ۱۹۶۹ : موافقتنامه مربوط به راه مرزی میان دو کشور در ریاضه پشت سد ارس به امضاء می‌رسد *
- ۱۹ مه ۱۹۶۹ : وزیر کشاورزی ایران با وزیر کشاورزی شوروی در مسکو دیدار — میکند *

۱۶ ژوئن	۱۹۶۶	:	ایران موافقت خود را با پیشنهاد ^(۱) شوروی و افغانستان در زمینه برپائی کنفرانس توسعه آسیائی اعلام می کند *
۸ ژوئیه	۱۹۶۶	:	هیئت فرهنگی ایران به ریاست دکتر خانگری به مسکو می رود *
۸ اکتبر	۱۹۶۶	:	پروتکل جدید تجاری میان ایران و شوروی در تهران به امضاء می رسد *
۱۰ اکتبر	۱۹۶۶	:	حسین پیریا استاد دانشگاه تهران در سمپوزیوم "لنن" در آلماتا در پایتخت قزاقستان شوروی سخنرانی می کند *
۱۶ اکتبر	۱۹۶۶	:	سفیر ایران در شوروی با پرویدنت پادگورنی در کرمیلین ملاقات ^(۲) می کند *
۲۶ دسامبر	۱۹۶۶	:	اعلام موافقتنامه ایران و شوروی درباره مرز دو کشور در رسد دریاچه مصنوعی ارس *
۲۶ مارس	۱۹۷۰	:	ورود پادگورنی صدر هیئت رئیسه اتحاد جماهیر شوروی به ایران *
۸ مه	۱۹۷۰	:	امضاء موافقتنامه جدید مرزی میان دو کشور در مورد دریاچه ارس *

1- Asian Development Conference

2- Padgorny

۱۲	ژوئیه	۱۹۷۰	: دیدار وزیر اقتصاد ایران از شوروی *
۲۴	ژوئیه	۱۹۷۰	: ملاقات وزیر اقتصاد ایران با نخست وزیر شوروی در مسکو *
۱۸	اوت	۱۹۷۰	: ورود هیئت پارلمانی ایران به مسکو *
۲۵	سپتامبر	۱۹۷۰	: ورود هیئت معظم تجاری شوروی به ایران *
۲۸	اکتبر	۱۹۷۰	: افتتاح لوله ترانزیتی گاز بوسیله شاهنشاه با حضور پادگورنی *
۱	دسامبر	۱۹۷۰	: آغاز مسافرت رسمی علیا حضرت شهبانو به شوروی *
۴	دسامبر	۱۹۷۰	: ملاقات علیا حضرت شهبانو با پادگورنی *
۴	دسامبر	۱۹۷۰	: اعلام تکمیل ساختمان سد ارس *
۲۶	فوریه	۱۹۷۱	: امضاء موافقتنامه همکاری میان ایران و شوروی بوسیله وزیر خارجه ایران و ولا دیمیر کریلین معاون اول نخست وزیر شوروی *
۲۷	فوریه	۱۹۷۱	: سفیر شوروی در تهران با وزیر خارجه ایران ملاقات و یادداشت دولت شوروی را مبنی بر درخواست دخالت ایران در مورد اقدامات آمریکا در لائوس تسلیم می کند *
۲۴	مه	۱۹۷۱	: ورود وزیر فرهنگ شوروی به ایران *

۱۷	نوامبر	۱۹۷۱	: ملاقات مدیر عامل سازمان برنامه ایران با نخست وزیر شوروی*
۱۰	ژوئن	۱۹۷۲	: اعلام بازدید دوستانه واحدهای نیروی دریائی ایران و شوروی از سواحل همدیگر در دریای خزر*
۱۳	ژوئن	۱۹۷۲	: ورود هیئت اقتصادی ایران به مسکو برای شرکت در کمیسیون دائمی همکاریهای مشترک اقتصادی و فنی دو کشور*
۱۴	اوت	۱۹۷۲	: انعقاد موافقتنامه مربوط به توسعه ارتباطات تلفنی و تلگرافی میان دو کشور*
۱۰	اوت	۱۹۷۲	: ورود واحد دریائی شوروی به بندر پهلوی*
۱۵	اوت	۱۹۷۲	: انعقاد موافقتنامه ۵ ساله فرهنگی میان دو کشور*
۱۸	اوت	۱۹۷۲	: امضاء موافقتنامه مربوط به ایجاد دومین سد هیدروالکتریک در رودخانه مرزی ارس*
۱	سپتامبر	۱۹۷۲	: اعطاء جایزه روسی ^(۱) به سپاه دانش ایران از جانب دولت شوروی*
۱۲	اکتبر	۱۹۷۲	: امضاء موافقتنامه ۱۵ ساله همکاریهای فنی و اقتصادی و — همکاری ۵ ساله فرهنگی با حضور اعلیحضرتین و رهبران شوروی در مسکو*

۲۱	اکتبر	۱۹۷۲	: پایان مسافرت شاه و علیاحضرت به شوروی
۲۰	دسامبر	۱۹۷۲	: مسافرت رئیس مجلس سنا و معاون وزارت خارجه به مسکو برای شرکت در پنجاهمین سالگرد برپائی حکومت شوروی *
۱۴	آوریل	۱۹۷۳	: بازدید واسیلی گاریوزف (۱) وزیر دارائی شوروی از ایران به دعوت وزیر دارائی ایران * تبرستان
۱۲	مه	۱۹۷۳	: آغاز پنجمین نشست حمل و نقل دریائی ایران و شوروی با شرکت نمایندگان دو کشور *
۱۷	مه	۱۹۷۳	: امضاء موافقتنامه دریائی میان دو کشور *
۱۱	مه	۱۹۷۳	: ورود هیئت ۱۷ نفری از کارشناسان عالیرتبه شوروی بمنظور مذاکره و تبادل نظر با کارشناسان ایرانی در زمینه همکاری - آینده دو کشور در اجرای طرحهای مشترک در طول برنامه - عمرانی پنجم *
۴	ژوئن	۱۹۷۳	: بازدید وزیر جنگ ایران از شوروی به دعوت وزیر دفاع آن کشور
۹	ژوئن	۱۹۷۳	: امضاء موافقتنامه مربوط به جلوگیری از آلودگی آب خزر میان دو کشور *

- ۱۵ ژوئیه ۱۹۷۳ : مسافرت هیئت نفتی ایران به* شوروی جهت مذاکره درباره تعیین قیمت گاز صادراتی به شوروی*
- ۶ اوت ۱۹۷۳ : نخست وزیر ایران جهت بازدید رسمی از کشور شوروی به مسکو می رود *
- ۷ اوت ۱۹۷۳ : انعقاد موافقتنامه همکاری میان دو کشور در زمینه جلوگیری از بودن ناوهای هواپیمائی کشوری و پروتکل الحاقی به قرارداد بین دو کشور در مورد انتظامات مرزی و ترتیب حل و - تصفیه اختلافات و حوادث مرزی *
- ۲۱ اوت ۱۹۷۳ : رئیس اداره خاور میانه شوروی بمنظور مذاکره با مقامات وزارت خارجه ایران درباره مسائل مندرج در دستور جلسه آینده مجمع عمومی سازمان ملل به ایران می آید *
- ۱۷ سپتامبر ۱۹۷۳ : مسافرت والا حضرت شاهدخت شمس پهلوی به شوروی به دعوت هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی و اتحاد صلیب سرخ آن کشور *
- (۱)
- ۲۴ سپتامبر ۱۹۷۳ : ورود هیئت تجاری شوروی به ایران به ریاست کولف معاون کمیته پیوستی شورای وزیران اتحاد شوروی جهت آماده سازی مقدمات تشکیل پنجمین اجلاس کمیسیون دائمی همکاری اقتصادی ایران و شوروی *

- ۲۰ اکتبر ۱۹۷۳ : ورود رئیس کمیته دولتی شورای وزیران شوروی به تهران — برای شرکت در پنجاهمین اجلاس کمیسیون دائمی همکاری — اقتصادی میان دو کشور *
- ۲۴ اکتبر ۱۹۷۳ : امضاء پروتکل مربوط به همکاریهای فنی و اقتصادی بین دو کشور *
- ۲ دسامبر ۱۹۷۳ : امضاء پروتکل بهره برداری مشترک دائمی دو کشور از منابع آب رودخانه ارس بمنظور استفاده مشترک از تاسیسات سدهای ارس و میل و مخان در امر کشاورزی و استفاده مشترک از انرژی تولیدی نیروگاههای ارس *
- ۸ فوریه ۱۹۷۴ : مسافرت جعفر شریف امامی رئیس مجلس سنا به شوروی در رأس يك هیئت پارلمانی *
- ۱۱ فوریه ۱۹۷۴ : مسافرت هیئت فرهنگی شوروی به ایران به ریاست رئیس — انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم شوروی برای شرکت در مراسم تحیین برندگان جایزه فردوسی *
- ۱۲ فوریه ۱۹۷۴ : مسافرت مدیر عامل سازمان آب و برق آذربایجان به شوروی برای مذاکره درباره نحوه استفاده از برق تولیدی سد ارس *
- ۱۸ فوریه ۱۹۷۴ : مسافرت رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران همراه هیئت پارلمانی ایران به شوروی *

۲۳	مه	۱۹۷۴	:	مبادله اسناد تصویب موافقتنامه همکاری در توسعه کارخانه ذوب آهن آریامهر اصفهان به وسیله محمدرضا میرتیمور سفیر وقت شاهنشاه آریامهر در مسکو و کوزیروف معاون وزارت خارجه اتحاد شوروی *
۲۵	مه	۱۹۷۴	:	گشایش بیست و پنجمین کنفرانس دفع آفات نباتی و قرنطینه ایران و شوروی در تهران *
۸	ژوئن	۱۹۷۴	:	مسافرت وزیر فرهنگ و هنر ایران به مسکو به دعوت وزیر فرهنگ اتحاد جماهیر شوروی *
۱۱	ژوئن	۱۹۷۴	:	مسافرت هیئت سازمان بنادر و کشتیرانی به منظور شرکت در ششمین کمیسیون نوبتی کشتیرانی *
۲۵	ژوئن	۱۹۷۴	:	مسافرت هیئت کارشناسان گاز و نفت ایران به مسکو بمنظور مذاکره با مقامات شوروی در زمینه افزایش قیمت گاز صادراتی ایران به شوروی *
۱۳	ژوئیه	۱۹۷۴	:	امضاء موافقتنامه همکاری در امور تلویزیونی و مبادله برنامه های مستند علمی و هنری و خبری تلویزیونی میان دو کشور *
۱۷	اوت	۱۹۷۴	:	امضاء موافقتنامه افزایش قیمت گاز صادراتی ایران به شوروی از اول ژانویه ۱۹۷۴ *
۲۶	سپتامبر	۱۹۷۴	:	مسافرت هیئت ایرانی به شوروی به منظور شرکت در هفتمین کمیسیون فرعی دائمی حمل و نقل *

- ۲۶ اکتبر ۱۹۷۴ : امضاء موافقتنامه ترانزیت میان دو کشور *
- ۸ نوامبر ۱۹۷۴ : امضاء موافقتنامه همکاری بازرگانی و اقتصادی میان دو کشور
توسط رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و قائم
مقام اطاق بازرگانی و صنایع اتحاد شوروی *
- ۱۸ نوامبر ۱۹۷۴ : مسافرت شاهنشاه آریامهر به شوروی به دعوت هیات رئیسه
شورای عالی آن کشور *
- ۳۰ نوامبر ۱۹۷۴ : تشکیل نخستین نشست مربوط به همکاریهای علمی و فنی
میان دو کشور *
- ۴ ژانویه ۱۹۷۵ : مسافرت هیئتی از طرف سازمان حفاظت محیط زیست ایران برای
شرکت در دومین اجلاس گروه دائمی کارایران و شوروی برای
جلوگیری از آلودگی دریای خزر *
- ۱۰ فوریه ۱۹۷۵ : امضاء و مبادله طرح مقررات مربوط به تسهیل رفت و آمد
در مناطق مرزی رودخانه های اترک و هریرود (تجن) میان
نمایندگان دو طرف در تهران *
- ۱۷ فوریه ۱۹۷۵ : امضاء برنامه مبادلات فرهنگی میان دو کشور *
- ۲۱ فوریه ۱۹۷۵ : مسافرت وزیر امور اقتصاد و دارایی ایران در رأس یک هیئت
اقتصادی به مسکو به منظور شرکت در ششمین اجلاس کمیسیون
دائمی همکاری اقتصادی میان دو کشور *

۲۵ فوریه ۱۶۷۵ : امضاء پروتکل همکاریهای فنی و اقتصادی میان دو کشور *

۲۵ فوریه ۱۶۷۵ ۱ : امضاء قرارداد اساسی ۲۰ هنرستان صنعتی و یک مرکز تربیت معلم و دانشگاهیتو تکنولوژی جدید در ایران پس همکاری دو کشور *

۱۰ مارس ۱۶۷۵ ۴ : امضاء قرارداد همکاری فنی در مورد تجهیز ۱۰ مرکز تعلیمات حرفه ای میان وزارت کار و امور اجتماعی و دولت شوروی در تهران *

قسمت دوم : متن مهمترین قراردادها

- ۱- قرارداد سه جانبه (۱۹۴۲)
- ۲- موافقتنامه راجع به حل مسائل مرزی و مالی (۱۹۵۴)
- ۳- موافقتنامه مربوط به ایجاد تاسیسات صنعتی و تاسیسات دیگر در ایران و ۰۰۰ (۱۹۶۶)

۱- قرارداد سه جانبه (۱۹۴۲)

اجازه مبادله پیمان اتحاد محقده بین دولت شاهنشاهی ایران
و دول اتحاد جماهیر شوروی و انگلستان

مضوب ۶ بهمن ماه ۱۳۲۰

ماده واحده - مجلس شورای ملی پیمان اتحاد بین دولت شاهنشاهی ایران
و دول اتحاد جماهیر شوروی و سوسیالیستی و انگلستان را که مشتمل بر ۱ فصل و ۱۱ ماده
میباشد و در تاریخ ۲۴ آذرماه ۱۳۲۰ از طرف نماینده سه دولت پاراف شده تصویب و بدولت
اجازه میدهد امضاء و مبادله شود *

این قانون که مشتمل بر یک ماده و متن پیمان اتحاد پیوست آن میباشد در جلسه
ششم بهمن ماه یکهزار و سیصد و بیست و نهمین مجلس شورای ملی رسید *

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

متن پیمان اتحاد

اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران از یک طرف و اعلیحضرت پادشاه بریتانیای کبیر
و ایرلند و مستملکات انگلیس ماوراء بحار و امپراطور هندوستان و هیئت رئیسه شورای عالی
اتحاد جماهیر شوروی و سوسیالیستی از طرف دیگر نظر با صل منشورات لانتیک که رئیس جمهور

دولت متحده آمریکا و نخست وزیر دولت انگلستان در چهاردهم ماه اوت ۱۶۴۱ بر آن توافق کرده و بجهان اعلام نموده اند . و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نیز در بیست و چهارم سپتامبر ۱۶۴۱ اصل مزبور را تأیید نموده و دولت اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران هم توافق کامل خود را با آن اصل ابراز مینمایند و مایلند که با ملل دیگر جهان با هم یکسان از آن بهره مند شوند :

چون آرزومند میباشند که رشته دوستی و حسن تفاهم فیما بین استوار شود و :
 نظر باینکه این مقاصد بوسیله عقد پیمان اتحاد بهتر حاصل میشود : توافق نمودند
 که برای این منظور پیمانی منعقد سازند و نمایندگان مختار خود را از این قرار تعیین نمودند :
 اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران

جناب آقای علی سهیلی

وزیر امور خارجه شاهنشاهی

اعلیحضرت پادشاه بریتانیای کبیر و ایرلند و مستملکات انگلیس ماوراء بحار و امپراطور

هندوستان بنام مملکت متحده بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی :

جناب سر ریدر ویلیام بولارد

وزیر مختار و نماینده فوق العاده اعلیحضرت پادشاه انگلستان در ایران .

هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی :

جناب آقای آندره آندریویچ سمیرنوف

سفیر کبیر فوق العاده اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران .

و نمایندگان مزبور اختیارات تامه خود را ارائه نمودند که صحیح و معتبر بوده و بر مقررات ذیل موافقت کردند :

فصل اول

اعلیحضرت پادشاه بریتانیای کبیر و ایرلند و مستملکات انگلیس ماوراء بحار

وامپراطور هندوستان و هیئت رئیسہ شورای عالی اتحاد جماہیر شوروی سوسیالیستی (کہ از این پس آنہا را دول متعدہ خواہیم نامید) مشترکا و ہر یک منفردا تعہد میکنند کہ تمامیت خاک ایران و حاکمیت و استقلال سیاسی ایران را محترم بدارند •

فصل دوم

ما بین دولت اعلیٰ حضرت ہمایون شاہنشاه ایران از یکطرف و دول متعدہ از طرف دیگر پیمان اتحادی بستہ میشود •

فصل سوم

۱- دول متحدہ مشترکا و ہر یک منفردا تعہد میشوند کہ بجمیع وسایلی کہ در اختیار دارند ایران را در مقابل ہر تجاوزی از جانب آلمان یا ہر دولت دیگر دفاع نمایند •
۲- اعلیٰ حضرت ہمایون شاہنشاه ایران تعہد میشوند کہ :
الف - بجمیع وسایلی کہ در دست دارند و بہر وجہ ممکن شود با دول متعدہ ہمکاری کنند تا تعہد فوق انجام یابد ولیکن محاضدت قوای ایرانی محدود بحفظ امنیت داخلی در خاک ایران خواہد بود •

ب - برای عبور لشکریان یا مہمات از یک دولت متحد بدولت متحد دیگر یا برای متبادلہ مشابہ دیگر بدول متحدہ حق غیر محدود بدہند کہ آنہا جمیع وسایل ارتباطی را در خاک ایران بکار ببرند و نگاہداری کنند و حفظ بنمایند و در صورتیکہ ضرورت نظامی ایجاب نماید بہر نوعی کہ مقتضی بدانند در دست بگیرند راہہای آہن و راہ ہا و رودخانہ ہا و میدانہا^۵ ہواپیمائی و بنادر و لولہ ہای نفت و تاسیسات تلفنی و تلگرافی و بی سیم مشمول این فقرہ میباشند •
ج - ہر نوع مساعدت و تسہیلات ممکنہ بنمایند کہ برای منذور نگاہداری و بہبود وسایل ارتباطیہ مذکور در فقرہ (ب) مصالح و کارگر فراہم شود •

د- باتفاق دول متعده هرگونه عملیات سانسوری که نسبت به وسایل ارتباطیه مذکور در فقره (ب) لازم بدانند برقرارکنند و نگاه بدارند *

۳- واضح و مسلم است که در اجرای فقرات (ب-ج-د) ازیندوم این فعل دول متعده حوائج ضروری ایران را کاملاً منظور نظر خواهند داشت *

فصل چهارم

تبرستان
www.tbarestan.info

۱- دول متعده میتوانند در خاک ایران قوای زمینی و دریائی و هوائی بعده ای که لازم بدانند نگهدارند و تاجائی که مقتضیات استراتژیک اجازه بدهد نقاطی که این قوا آنها نگاهداشته خواهند شد با موافقت دولت ایران تعیین خواهند شد جمیع مسائل مربوط به روابط بین قوای دول متعده و ادارات دولت ایران حتی الامکان با همکاری ادارات ای-ایران تسویه خواهند شد بنوعی که مأمونیت قوای مزبور محفوظ باشد مسلم است که حضور این قوا در خاک ایران اشغال نظامی نخواهد بود و نسبت با ادارات و قوای تأمینیه ایران و زندگانی اقتصادی کشور رفت و آمد عادی سکنه و اجرای قوانین و مقررات ایران هر قدر ممکن باشد کمتر مزاحمت خواهند نمود *

۲- هرچه زودتر ممکن شود بعد از اعتبار یافتن این پیمان يك یا چند قرارداد راجع بتمهیدات مالی که دول متعده بسبب مقررات این فعل و فقره (ب-ج-د) ازیندوم فصل سوم برعهده خواهند داشت در امور از قبیل خریدهای محلی و اجاره ابنیه و تاسیسات صنعتی و بکارگرفتن کارگران و مخارج حمل و نقل و امثال آن فیما بین منعقد خواهد شد قرارداد مخصوص منعقد خواهد شد مابین دول متعده و دولت شاهنشاهی ای-ایران که معین خواهد کرد که بعد از جنگ ابنیه و اصلاحات دیگری که دول متعده در خاک ایران انجام داده باشند بچه شرایط بدولت شاهنشاهی ایران واگذار میشود در قرارداد های مزبور مصونیت هائی هم که قوای دول متعده در ایران از آن برخوردار خواهند بود مقرر خواهد گردید *

فصل پنجم

پس از آنکه کلیه مخاصمه مابین دول متعده بادولت آلمان و شرکای او بموجب یک یا چند قرارداد متارکه جنگ متوقف شود و دول متعده در مدتی که زیاده از شش ماه نباشد قوای خود را از خاک ایران بیرون خواهند برد و اگر پیمان صلح مابین آنها بسته شود و این که قبل از شش ماه بعد از متارکه باشد بلافاصله قوای خود را بیرون خواهند برد • مقصود از شرکای دولت آلمان هر دولت دیگری است که اکنون یا در آینده بایکی از دول متعده بنای مخاصمه گذاشته یا بگذارد •

فصل ششم

۱- دول متعده متعهد میشوند که در روابط خود با کشورهای دیگر روشی اختیار نکنند که بتامیت خاک و حاکمیت یا استقلال سیاسی ایران مضر باشد و پیمانهائی نبندند که بامقررات این پیمان منافات داشته باشد و متعهد میشوند که در امری که مستقیم یا بامناف ایران مرتبط باشد بادولت اعلیحضرت همایون شاهنشاهی مشاوره نمایند •

۲- اعلیحضرت همایون شاهنشاه متعهد میشوند که در روابط خود با کشورهای دیگر روشی اختیار نکنند که با اتحاد منافی باشد یا پیمانهائی منعقد نکنند که بامقررات این پیمان منافات داشته باشد •

فصل هفتم

دول متعده مشترکاً متعهد میشوند که بهترین مساعی خود را بکار ببرند که حیثیات اقتصادی ملت ایران را در مقابل تخریقات و اشکالاتی که در نتیجه جنگ حاضر پیش بیاید معفو بدارند • پس از آن که این پیمان اعتبار یافت برای بهترین وجه عمل کردن به این تعهد مابین دولت ایران و دول متعده مذاکرات شروع خواهد شد •

فصل هشتم

مقررات این پیمان مابین اعلیحضرت همایون شاهنشاه و هریک از دوطرف معظام
متعامل دیگر مانند تعهدات دوطرفی یکسان الزام آفراست *

فصل نهم

این پیمان پس از امضاء معتبر است و تا تاریخ که برای بیرون بردن قوای دول متعدده
از خاک ایران برطبق فصل پنجم مقرر شده باعتبار باقی خواهد بود *
بنابراین نمایندگان مختار مذکور در فوق این پیمان را امضاء و مهر کرده اند در تهران
بسه نسخه فارسی و انگلیسی و روسی تحریر شده و سه نسخه یکسان معتبر خواهد بود *

ضمیمه اول

متن نامه ایست که از طرف وزیر مختار دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان بوزیر امور
خارجه ایران نوشته میشود :

باعاف به بند اول از فصل ششم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شد مفتخراً از باب
دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان بجناب عالی اطمینان میدهم که مقررات این بند را دولت
متبوع من چنین معنی می کند که آن مقررات بفرانسیس ملحق خواهد بود و بفرانسیس خواه
متعدد که در پایان جنگ حاضر منعقد شود و همچنین بفرانسیسهای بین المللی دیگر تعلیق
خواهد گرفت و بنابراین متعهد میشوند که در کنفرانسهای مزبور هیچ امری را که بتامیست
خاک ایران و حاکمیت یا استقلال سیاسی ایران مضر باشد تصویب ننمایند و نیز در کنفرانسهای
مزور وارد هیچ مذاکره نشوند که بمنافع مستقیم ایران مرتبط باشد مگر اینکه با دولت ایران
مشاوره کنند *

علاوه براین دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان نهایت کوشش را بکار خواهند برد که ایران در مذاکرات صلحی که مستقیماً بمنافع او مرتبط باشد با دول دیگر بطور تساوی نمایندگی داشته باشد.

ضمیمه اول

متن نامه ایست که از طرف سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بوزیر امور خارجه ایران نوشته میشود.

باعطف به بند اول از فصل ششم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شد مفتخران از جانب دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به جناب عالی اطمینان میدهم که مقررات این بند را دولت متبوع من چنین معنی میکنند که آن مقررات بفرانس صلحی خواه یک کفرانس خواه کفرانسهای متعدد که در پایان جنگ منعقد شود و همچنین بکفرانسهای بین المللی دیگر تعلق خواهد گرفت و بنابراین متعهد میشوند که در کفرانسهای مزبور هیچ امری را که بتمامیت خاک ایران و حاکمیت یا استقلال سیاسی ایران مضر باشد تصویب ننمایند و نیز در کفرانسهای مزبور وارد هیچ مذاکره نشوند که بمنافع مستقیم ایران مرتبط باشد مگر اینکه با دولت ایران مشاوری کنند.

علاوه براین دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نهایت کوشش را بکار خواهند برد که ایران در مذاکرات صلحی که مستقیماً بمنافع او مرتبط باشد با دول دیگر بطور تساوی نمایندگی داشته باشد.

ضمیمه دوم

متن نامه ایست که وزیر امور خارجه ایران بوزیر مختار دولت انگلیس خواهد نوشت :
باعطف به بند دوم از فصل ششم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شد از جانب دولت ایران بجناب عالی اطمینان میدهم که دولت ایران بنا بر بند مزبور خلاف تعهدات خود میداند

که چنانچه این دو دولت هردو با دولت دیگری روابط سیاسی نداشته باشند دولت ایران با آن دولت روابط سیاسی نگاه ندارد *

ضمیمه دوم

متن نامه ایست که وزیر امور خارجه ایران به سفیر کبیر دولت اتاد ماهیرشوری سوسیالیستی خواهد نوشت :

باعطف به بند دوم از فصل ششم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شد مفتخر از جانب دولت ایران به جناب عالی اطمینان میدهم که دولت ایران بنا بر بند مزبور خلاف تعهدات خود میداند که چنانچه این دو دولت هردو با دولت دیگری روابط سیاسی نداشته باشند دولت روابط سیاسی نگاه ندارد *

ضمیمه سوم

متن نامه ایست که از طرف وزیر مختار انگلستان بوزیر امور خارجه ایران نوشته میشود *

افتخار دارم از طرف دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان در ممالك متحده به جناب عالی اطمینان های زیر را ابلاغ نمایم :

۱- راجع به فقره ۲ فصل سوم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شده است دول متحده از دولت ایران معاضدت قوای نظامی امراد رهیب جنگ ویا عملیات نظامی بر ضد یک یا چند دولت خارجه تقاضا نخواهند نمود *

۲- راجع به فقره ۴ فصل ۴ مسلم است که این پیمان متضمن شرایطی نیست که مستلزم آن باشد که دولت ایران مخارج عملیاتی را که دول متحده برای مقاصد نظامی خود انجام داده باشند و برای حوایج ایران ضرورت نداشته باشد بدهد دارشود *

۳- مسلم است در صورتی هم که پیمان مطابق مقررات فصل ۹ قبل از انعقاد صلح از درجه اعتبار ساقط شود ضمیمه يك باز بقوت خود باقی خواهد ماند *

ضمیمه سوم

متن نامه ایست که از طرف سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر شوروی به وزیر امور خارجه ایران نوشته میشود *

افتخار دارم از طرف دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به جناب عالی اطمینانهای زیر را ابلاغ نمایم :

۱- راجع به فقره ۲ فصل سوم از پیمان اتحادی که امروز امضاء شده است دول متحده از دولت ایران معاضدت قوای نظامی او را در هیچ جنگ و یا عملیات نظامی برضد يك یا چند دولت خارجه تقاضا نخواهند نمود *

۲- راجع به فقره ۳ فصل ۴ مسلم است که این پیمان متضمن شرایطی نیست که مستلزم آن باشد که دولت ایران مخارج عملیاتی را که دول متحده برای مقاصد نظامی خود انجام داده باشند و برای جوامع ایران ضرورت نداشته باشد عهده دار شود *

۳- مسلم است در صورتی هم که پیمان مطابق مقررات فصل ۹ قبل از انعقاد صلح از درجه اعتبار ساقط شود ضمیمه يك باز بقوت خود باقی خواهد ماند *

اجازه مبادله پیمان اتحاد بین دولت شاهنشاهی ایران و دول اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و انگلستان مشتمل بر سه فصل و شش نامه بشرح بالا در جلسه ششم بهمن ماه یک هزار و سیصد و بیست داده شده است *

۲- موافقتنامه راجع بحل مسائل مرزی و مالی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

و هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی باتمایل همه بسط و تحکیم مناسبات حسنه همجاری موجود بین دو کشور و نظر باینکه مایلند مسائل مرزی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران و همچنین دعاوی متقابل مالی مربوط بدوره دومین جنگ جهانی را حل و فصل نمایند .
باین منظور تصمیم بانحقاد این موافقتنامه گرفتند و نمایندگان مختار خود را بقرار زیر تعیین کردند :

هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ، آنا تولسکی
یوسفوویچ لاورنتیف سفیر کبیر و نماینده مختار اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران
اعلیحضرت شاهنشاه ایران

جناب آقای حمید سیاح سفیر کبیر
نامبردگان پس از مبادله اعتبارنامه های خود که آنها را موافق قاعده و کاملاً صحیح یافتند نسبت بمراتب زیر موافقت حاصل نمودند :

ماده اول

طرفین معظمین متعهدین که با اشتیاق مایلند اختلافات راجع بموضوع عبور خط مرز دولتی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران در بعضی نواحی و بدین ترتیب مسئله مرزی را بطور کلی بر اساس رعایت منافع طرفین حل کنند موافقت نمودند که در نواحی مغان - دیلمان - یدی اولوسرخس و همچنین در ناحیه اترک از تپه صخیرا (سنگرتپه) در

امتداد خط مرز تادرای خزر خط جدید مرز دولتی برقرار گردد و عبور خط مرز جدید در نواحی مذکوره در فوق در ماده ۲ این موافقتنامه تشریح شده است •

طرفین معظمین تایید مینمایند که خط مرز بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران در تمام بقیه طول آن بدون تغییر باقی میماند • ضمناً ناحیه مرزی واقع در ساحل راست رود ارس مقابل دژ سابق عباس آباد و همچنین قریه حصار با قطعه زمین آن در حدود خاک ایران میماند و قریه فیروزه و زمینهای اطراف آن در حدود خاک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی باقی میماند •

بنابراین مراتب مذکور در فوق طرفین معظمین متعهدین اعلام میدارند که از این بیحد کلیه مسائل مربوط به عبور خط مرز دولتی در تمام طول آن بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران حل و فصل شده است و طرفین نسبت بیکدیگر ادعای ارضی ندارند •

ماده دوم

بنابراین ماده ۱ این موافقتنامه خط مرز دولتی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران باین ترتیب عبور مینماید :

الف - ناحیه مرز ماوراء قفقاز (باختری)

خط مرز دولتی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران از محل تلاقی مرزهای دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران و جمهوری ترکیه در نقطه التقای رود ارس با رود قره سوی سفلی تا نقطه ای که در وسط مجرای رود ارس در طرف شمال باختری آبادی تازه کندهایران میباشد و تقریباً در $5/2$ کیلومتری جنوب خاور خاوری مرکز آبادی شوروی آشاقل - قره گووندلی و در $30/6$ کیلومتری شمال شمال خاوری مرکز آبادی قمیشلی ایران واقع است بنحوی از مجرای رود ارس میگذرد که در سند تشریح مرز بین

روسیه و ایران که بوسیله کمیسرهای دولتی در ۱۸ ژانویه ۱۸۲۹ در بهرام لوامضاء شد توصیف شده با این استثناء که قطعه زمینی در ساحل راست رود ارس برابر دژ سابق عباس آباد در حدود خاک ایران باقی مانده و خط مرز برابر دژ نامبرده در امتداد مجرای رود ارس میگذرد.

خط مرز از نقطه نامبرده در رود ارس متمایل بخاور گردیده و در امتداد خط مرز کنونی گذاشته تا نقطه ای که تقریباً در $4/5$ کیلومتری شمال خاوری مرکز آبادی قمیشلی ایران و در $4/0$ کیلومتری جنوب خاوری حومه جنوبی آبادی حاجی بابالی شوروی است امتداد دارد.

از اینجا خط مرز کنونی را ترك نموده و تقریباً $4/0$ کیلومتر بخط مستقیم بطرف جنوب خاور خاوری امتداد یافته و به نقطه ای که تقریباً در $7/0$ کیلومتری شمال خاور خاوری مرکز آبادی ایرانی قمیشلی و در $3/6$ کیلومتری جنوب خاوری مرکز آبادی بی نام شوروی و در $2/0$ کیلومتری شمال خاوری نقطه مثلثاتی دارای علامت $27/2$ واقع شده میرسد.

خط مرز از این پس بخط مستقیم بطرف جنوب خاوری گذاشته و به نقطه ای که تقریباً در $0/2$ کیلومتری شمال خاوری نقطه مثلثاتی دارای علامت $27/2$ واقع شده میرسد.

خط مرز از این پس بخط مستقیم بطرف جنوب خاوری گذاشته و به نقطه ای که تقریباً در $0/2$ کیلومتری جنوب خاوری تپه شهریارو در $1/1$ کیلومتری جنوبی نقطه مثلثاتی دارای علامت $68/8$ و $4/4$ کیلومتری شمال شمال باختری گورستان آبادی ایرانی دالاش میکائیلو (بیله سوار ایران) واقع شده میرسد.

سپس خط مرز بخط مستقیم بسمت جنوب خاوری امتداد یافته و به نقطه ای که در خط مرز کنونی در حومه شمال خاوری آبادی ایرانی دالاش میکائیلو (بیله سوار ایران) — تقریباً در $1/1$ کیلومتری شمال خاور خاوری گورستان آبادی ایرانی دالاش میکائیلو (بیله سوار ایران) و در $0/0$ کیلومتری جنوب خاوری نقطه مثلثاتی بحالمت $68/8$ واقع می باشد میرسد.

از اینجا خط مرز بطرف جنوب متمایل گشته و از روی خط مرز کنونی به نقطه ای که در وسط رودخانه بلهارچای (بلهارود) است به نحوی میرسد که آبادی بیله سوار (شوروی) را در حدود خاک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و طالش میکوئیلو (بیله سوار ایران) را در حدود خاک ایران باقی میگذارد.

(خط جدید مرزی در ناحیه مغان از رود ارمن تا رود بلهارچای در نقشه پیوست بمقیاس $\frac{1}{100000}$ ترسیم شده است پیوست شماره ۱).

از نقطه واقع در وسط رود بلهارچای تا صخره سیقناق که تقریباً در ۱۷۰ کیلو متری جنوب باختری قله کوه چکوپرا (چگئیر) و در ۵/۵ کیلومتری شمال شمال باختری مرکز آبادی شوروی دیمان واقع است خط مرز بنحوی که در سند تشریح مرز بین روسیه و ایران که بوسیله کمیسرهای دولتین در ۱۸ ژانویه ۱۸۲۹ در بهرام لویامضاء رسیده توصیف شده است میگذرد.

از صخره سیقناق خط جدید مرز شروع میشود که تقریباً بخط مستقیم تا قله ارتفاع دارای علامت ۱۶۱۹/۲ است و تقریباً در ۶۰۰ متر جنوب خاوری کوه قراول تاش (قراول داش) و در ۱/۱ کیلومتری شمال مرکز آبادی ایرانی قالی بلاغ واقع میباشد امتداد مییابد.

(خط جدید مرز در ناحیه دیمان از صخره سیقناق تا قله ارتفاع بعلامت ۱۶۱۷۲ در نقشه پیوست بمقیاس $\frac{1}{100000}$ ترسیم شده است - پیوست شماره ۲).

از قله ارتفاع بعلامت ۱۶۱۹/۲ تا دریای خزر خط مرز بنحوی که در سند تشریح مرز بین روسیه و ایران که بوسیله کمیسرهای دولتین در ۱۸ ژانویه ۱۸۲۹ در بهرام لویامضاء رسیده توصیف شده است میباشد با این استثناء که قطعه زمین شوروی موسوم به یدی اولر به تصرف ایران واگذار و خط مرز در این ناحیه از مجرای آبی کنونی رود آستارا چای میگذرد.

(خط جدید مرز در ناحیه یدی اولر در نقشه پیوست بمقیاس $\frac{1}{100000}$ ترسیم شده است پیوست شماره ۳).

ب - ناحیه مرز ماوراء خزر (خاوری)

خط مرز بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران از محل تالاق مرزهای دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران و افغانستان تا نقطه واقع در وسط انشعاب باختری رود تنج (هربرود) تقریباً در $2/7$ کیلومتری شمال خاوری مسجد اولی بابا و $5/8$ کیلومتری شمال باختری مرکز آبادی سرخر شوروی در وسط عمیق ترین مجرای رود تنج بنحوی که این مرز در پروتکل شماره ۳ مورخ ۱۹ ژوئن ۱۸۹۴ راجع به تعیین مرز بین ایران و روسیه در ناحیه از ذوالفقار تا غمل تپه تعیین گردیده و بطوریکه این مرز در نقشه پیوست پروتکل مزبور ترسیم شده است میگذرد.

از نقطه مذکوره در فوق بر روی رود تنج خط مرز جدید شروع میشود که از وسط عمیق ترین مجرای رود تنج تا نقطه ای که در وسط رود تنج تقریباً در $3/4$ کیلومتری خاوری تپه غملی (خملی تپه) و در $4/1$ کیلومتری شمال شمال خاوری تپه قسسی واقع گردیده امتداد می یابد.

از اینجا خط مرز بطرف باختر متایل گشته و پس از طی بخط مستقیم تقریباً $3/4$ کیلومتر به تله تپه غملی (خملی تپه) میرسد خط مرز جدید در اینجا تا تله می یابد.

(خط مرز جدید در ناحیه سرخر در نقشه پیوست بمقیاس $\frac{1}{100000}$ ترسیم شده است پیوست شماره ۴).

از تپه غملی (خملی تپه) تا استوانه مرزی شماره ۱ که مکان آن بوسیله پروتکل راجع بخط مرز بین روسیه و ایران در سمت خاور از دریای خزر در فاصله از خرابه قلعه بابا در مرز تا خلیج حسنقلی که در تاریخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ در عشق آباد بامضا رسیده مشخص گردیده و در روی کوه زیراکو (زیره کوه) تقریباً در $2/3$ کیلومتری جنوب باختری چشمه بابا در مرز قرار دارد خط مرز بنحوی میگذرد که در پروتکل شماره ۵

راجع به تعیین مرز بین روسیه و ایران در ناحیه تپه خملی (خملی تپه) تا بابا درمز که در ۸ نوامبر ۱۸۶۴ در عشق آباد امضاء رسیده تشریح گردیده و بدآوریکه این مرز در نقشه پیوست پروتکل مزبور ترسیم شده آبادی حصار قلعه (حصار) با قاعه زمین آنرا در حدود خاک ایران باقی میگذارد.

بعد از استوانه مرزی شماره ۱ مذکور در فوق تا استوانه مرزی شماره ۲۱ واقع در نزدیکی گدوک بیر که در پروتکل مورخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ تعیین گردیده خط مرز در این ناحیه بنحوی میگذرد که نسبت بآن در پروتکل مورخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ راجع بخط مرز بین روسیه و ایران در سمت ناوبر بحر خزر در قاعه از غرابه قلعه بابا درمز تا خلیج حسینقلی تشریح شده و این مرز در این ناحیه بدآوری است که در نقشه پیوست بآن پروتکل ترسیم شده است.

از استوانه مرزی شماره ۲۱ واقع در نزدیکی گدوک بیر تا استوانه مرزی شماره ۴۱ واقع در قله کوه کنار (کنارا) که بموجب پروتکل مورخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ تعیین گردیده خط مرز قریه فیروزه و اراضی ازاراف آنرا در حدود خاک اتحاد جماهیر شوروی - سوسیالیستی باقی گذارده بنحوی که در پروتکل شماره ۶ راجع به تعیین مرز بین روسیه و ایران در ناحیه از گدوک بیر تا کوه کنار به تاریخ ۶ نوامبر ۱۸۹۴ تشریح شده و بدآوریکه مرز مزبور در نقشه پیوست بآن پروتکل ترسیم گردیده است میگذرد.

از استوانه مرزی شماره ۴۱ که در قله کوه کنار نصب گردیده تا گذار گودی واقع بر روی رود اترک خط مرز در این ناحیه بنحوی که درباره آن در پروتکل راجع به خط مرز بین روسیه و ایران مورخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ تشریح شده و بدآوریکه این خط مرز در این ناحیه در نقشه پیوست به پروتکل نامبرده ترسیم گردیده است میگذرد. از گذار گودی تا نقطه واقع در روی خط مرز کنونی تقریباً در ۳۰۰ متری باغتری نقطه مثلثاتی بحالمت ۶/۲ روی تپه صغیر تپه (سنگرتپه) خط مرز بنحوی که در پروتکل

راجح بخط مرز بین ایالات ماوراء نهر و ایران از گذار گودری تا دریای خزر بتاریخ ۱۸۸۶ تشریح و بطوریکه مرز مزبور از گذار گودری تا تپه سفیر تپه (سنگرتپه) در نقشه پیوست به پروتکل مزبور ترسیم گردیده است میگذرد *

سپس از نقطه واقع در خط مرز فعلی تقریباً در ۳۰۰ متری باختر نقطه مثلثاتی دارای علامت ۶/۲ که روی تپه سفیر (سنگرتپه) واقع شده خط مرز جدید شروع میشود که بخط مستقیم تا نقطه ای که تقریباً در ۲/۲ کیلومتری جنوب پاسگاه صید شماره (۱) شوری و در ۲۲/۶ کیلومتری شمال باختری مانداب نفت لیجه ایران و در ۲۲/۰ کیلومتری جنوب باختر باختری مرکز آبادی حاجیاب شوری است یعنی تا نقطه ای که خط مرز فعلی بساحل دریای خزر میرسد امتداد مییابد *

(خط جدید مرز در قسمت باختری ناحیه اترک از تپه (سنگرتپه) تا دریای خزر بر روی نقشه پیوست بمقیاس $\frac{1}{100,000}$ ترسیم شده است - پیوست شماره ۵) *

————— ساده ————— سوم

لیستی
آرفین محذامین متعهدین موافقت نمودند که بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران تعیین حدود و تجدید حدود مرز بعمل خواهد آمد * باین منظور در موعده یک سه ماه دیرتر از آغاز اعتبار قانونی این موافقتنامه نباشد کمیسیون مختلط شوروی و ایران برای تعیین حدود و تجدید تعیین حدود در سراسر خط مرز تشکیل و شروع بکار نماید ضمن تعیین حدود مرزیکه در نواحی منان و دیلمان ویدی اولر و اترک و سرخس جدیداً تعیین گردیده و در ضمن تجدید تعیین حدود تمام بقیه قسمت مرز بین اتحاد جماهیر شوروی — سوسیالیستی و ایران کمیسیون مختلط شوروی و ایران این موافقتنامه را ملاک عمل قرار خواهد داد *

کمیسیون مختلط شوروی و ایران از موقع تشکیل باید تعیین حدود و تجدید تعیین حدود مرز شوروی و ایران را در تمام طول آن در مدت یکسال و نیم خاتمه بدهد *

ماده چهارم

طرفین معظمین متعاهدین موافقت نمودند که تمام دعاوی متقابل مالی مربوط به زمان جنگ دوم جهانی را با انضمام دعاوی ناشیه از موافقتنامه بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران مورخ ۱۸ مارس ۱۹۴۳ راجع بپرداختها بطور قطعی بترتیب زیر حل و فصل نمایند:

الف - بانک دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در مدت دوهفته در دو قسمت از روزیکه این موافقتنامه دارای اعتبار رسمی میگردد در ایستگاه راه آهن مرزی جلفای ایران معادل $11196070/3$ (یازده میلیون و یکصد و نود و شش هزار و هفتاد و سه دهم) گرام طلا برای استهلاك دعاوی ایران ناشیه از موافقتنامه مورخ ۱۸ مارس ۱۹۴۳ مذکور در این ماده ببانک ملی ایران تحویل میدهد.

ب - طرف شوروی از آغاز اعتبار قانونی این موافقتنامه در مدت یکسال معادل $8748719/07$ (هشت میلیون و ششصد و چهل و هشت هزار و ششصد و نوزده و هفت صدم) دلار امریکائی بطوریکه از موافقتنامه مورخ ۱۸ مارس ۱۹۴۳ فوق الاشعار ناشی است بوسیله تحویل کالا بایران بهای حد وسط جهانی و در مواعید و طبق صورت اجناسی که نسبت بآن بین وزارت بازرگانی خارجی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بوسیله نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و وزارت اقتصاد ملی ایران باید موافقت بعمل آید استهلاك میکند.

ج - کلیه دعاوی متقابل مالی بین طرفین که ضمن مذاکرات سالهای ۱۹۵۱ تا ۱۹۵۰ از دو طرف ابراز گردیده بود مستهلك محسوب میشود.

طرفین اعلام میدارند که با تانعتقد این موافقتنامه هیچگونه ادعای مالی مربوط به زمان جنگ جهانی نسبت بیکدیگر ندارند.

ماده پنجم

این موافقتنامه به تصویب برسد و از روز مبادله نسخ مصوبه که حتی المقدور در کمترین موعد انجام خواهد شد بموقع اجرا گذارده میشود • مبادله نسخ مصوبه در مسکو بعمل خواهد آمد •

نمایندگان مختار بمنظور تصدیق مراتب فوق این موافقتنامه را امضاء و بمهر خود مهور نمودند •

در تهران بتاريخ دوم دسامبر ۱۹۵۴ (پایزدهم آذر ماه ۱۳۳۳) در دو نسخه هریک بزبانهای روس و فارسی که هر دو متن دارای اعتبار یکسان میباشد تنظیم گردید •

بنمایندگی هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

بنمایندگی اعلیحضرت شاهنشاه ایران

پروتکل

بنابه توافق که ضمن امضای موافقتنامه مورخ دوم دسامبر ۱۹۵۴ (پایزدهم آذر ماه ۱۳۳۳) راجع بحل مسائل مرزی و مالی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران بعمل آمده است طرفین نسبت بمراتب زیر موافقت حاصل کردند •

۱- خط مرز در ناحیه نمین بطوریکه در سند تشریح مرز بین روسیه و ایران مورخ ۱۸ ژانویه ۱۸۲۹ تعیین شده میگردد ضمناً جاده خاکی فعلی شوروی درینج نقطه ایکه زیلا درج شده و درشماهی پیوسته باین پروتکل مشخص گردیده و در حدود خاک اتحاد شوروی باقی میماند •

نقاط مزبور عبارتند از:

نقطه شماره ۱ بطول ۱۱۰۰ متر در جنوب کوه قزیرودی واقع گردیده است
جوانب این نقطه در خط مرزی کنونی بطور تقریب یکی در ۲۵۰ متری جنوبی قله کوه —
قزیرودی و دیگری در ۱۳۰۰ متری جنوب جنوب باختری قله کوه نامبرده واقع میباشد •
نقطه شماره ۲ بطول ۱۱۰۰ متر در باختر ارتفاع دارای علامت ۲۱۶۱/۷ واقع
است جوانب نقطه مزبور در خط مرزی کنونی بطور تقریب یکی در ۵۲۰ متری شمال قله
ارتفاع دارای علامت ۲۱۶۱/۷ و دیگری در ۵۰۰ متری جنوب جنوب خاوری قله ارتفاع
نامبرده واقع میباشد •

نقطه شماره ۳ بطول ۱۰۰۰ متر در جنوب باختری کوه بالمادین واقع است
جوانب نقطه مزبور در خط مرزی کنونی بطور تقریب یکی در ۴۵۰ متری شمال باختری
قله کوه بالمادین و دیگری در ۴۵۰ متری جنوب خاوری قله کوه نامبرده واقع میباشد •
نقطه شماره ۴ بطول ۱۲۶۰ متر در جنوب کوه خزیلاس (قزل اثر) واقع است
جوانب این نقطه در خط مرزی کنونی بطور تقریب یکی در ۷۲۰ متری جنوب باختر —
باختری قله کوه خزیلاس (قزل اثر) و دیگری در ۵۵۰ متری جنوب خاوری قله کوه —
نامبرده واقع شده است •

نقطه شماره ۵ بطول ۶۴۰۰ متر بین کوه مرداسیقی و کوه منارک واقع است
جوانب این نقطه در خط مرزی کنونی بطور تقریب یکی در ۸۰۰ متری شمال باختری
قله کوه مرداسیقی و دیگری در ۱۰۰ متر شمال کوه منارک واقع است •
در موقع تجدید تعیین حدود مرز جاده خاکی شوروی در نقاط ۲ و ۳ و ۴ و ۵ ناحیه
نمین با در نظر گرفتن شرایط طبیعی حتی المقدور بطرف خط الراس بالا برده خواهد
شد باین ترتیب تجدید تعیین حدود مرز دولتی بعمل خواهد آمد •
اندازه گیری طول پنج نقطه مذکور در فوق در ناحیه نمین از روی جاده خاکی
فعلی شوروی انجام یافته است •

۲- واگذاری ناحیه یدی اولر متعلق به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که در نتیجه منحرف شدن مجرای رود آستارا چای جدا شده است از طرف اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به ایران بمنزله استثنائی از عرف و اصول مقرر در حقوق بین الملل تلقی میگردد که طبق آن تغییر مجرای رودخانه مرزی موجب تغییر مرز دولتی نمیگردد (اگرین طرفین در این خصوص موافقت مخصوص وجود نداشته باشد) *

۳- مفهوم عنوان پروتکل های مذکور در ماده ۲ موافقتنامه (قسمت "ب" ناحیه مرزی ماوراء خنر (خاوری) یعنی پروتکل مورخ ۳۰ ژانویه ۱۸۸۶ در خصوص خط مرز بین روسیه و ایران بطرف خاوار از دریای خنر در فاصله از خرابه های قلعه بابادور مرز تا خلیج حسنقلی و پروتکل مورخ ۶ مارس ۱۸۸۶ در خصوص خط مرز بین ایالت ماوراء خنر و ایران از گذار گودی تا دریای خنر پروتکل های کمیسیونهای تعیین مرز که بموجب فصل ۲ مقاوله نامه مورخ ۹ دسامبر ۱۸۸۱ منعقد بین روسیه و ایران تشکیل شده و میباشد *

مفهوم عنوان پروتکل شماره ۳ مورخ ۱۹ ژوئن ۱۸۹۴ راجع به تعیین مرز بین روسیه و ایران در ناحیه از ذوالفقار تا خلی تپه و پروتکل شماره ۵ مورخ ۸ نوامبر ۱۸۹۴ راجع به تعیین مرز بین روسیه و ایران در ناحیه از خلی تپه تا بابا-دور مرز و پروتکل شماره ۶ راجع به تعیین مرز بین روسیه و ایران در ناحیه از گدوک بیرتا کوه کنار که بتاريخ ۹ نوامبر ۱۸۹۴ تنظیم شده است - پروتکل های کمیسیونهای تعیین مرز که بر طبق فصل ۴ و ۵ مقاوله نامه مورخ ۲۷ مه ۱۸۹۳ منعقد بین روسیه و ایران تشکیل گردیده میباشد *

۴- حل اختلافات مرزی در ناحیه اترک راطرفین بادرنظر گرفتن مرزی که پروتکل راجع به خط مرز بین ایالت ماوراء خنر و ایران از گذار گودی تا بحر خنر بتاريخ ۶ مارس ۱۸۸۶ تشریح نموده و همچنین با توجه بمرز واقعی فعلی در ناحیه مزبور بآن ترتیب انجام داده اند که در طول مسافت از تپه صفی-رته (سنگرته) تا دریای خنر خط جدید مرز تعیین میگردد که امتداد دقیق آن در ماده ۲ موافقتنامه ذکر شده

و در نقشه پیوست بموافقتنامه مذکور ترسیم گردیده است • حل این قضیه بادر نظر گرفتن پیشنهادات اتحاد شوروی برای حل و فصل کامل مسئله مرزی بحمل آمده است • این پروتکل جزو لاینفك موافقتنامه مورخ دوم دسامبر ۱۹۵۴ (یازدهم آذرماه ۱۳۳۳) میباشد •

بتاریخ دوم دسامبر ۱۹۵۴ (یازدهم آذرماه ۱۳۳۳) در شهر تهران در دو نسخه هریك بزبانهای روسی و فارسی تنظیم که هردو متن آن دارای اعتبار یکسان میباشد •

بنماینده عالیحضرت شاهنشاه ایران
بنماینده هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر
شوروی سوسیالیستی

پروتکل

امضاء کنندگان ذیل کاردار موقت ایران در اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
۱۰۱. اعتصامی و جانشین وزیر امور خارجه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و س • —
سمیونوف در این تاریخ نسخ مصوبه موافقتنامه بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی راجع به حل مسائل مرزی و مالی و پروتکل آن را که در تهران دوم دس
سال ۱۸۵۴ امضاء شده و از طرف اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران در تاریخ
۲۰ مارس سال ۱۹۵۵ و از طرف هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی —
سوسیالیستی در تاریخ ۲۵ آوریل سال ۱۹۵۵ تصویب گردیده است مبادله نمودند •
ضمن معاینه نسخ مصوبه معلوم گردید که نسخه مصوبه شوروی کاملاً
طبق ترتیب و طرز لازم تنظیم شده نسخه مصوبه ایران همچنین کاملاً طبق ترتیب
و طرز لازم تنظیم گردیده است ولی در متن های موافقتنامه و پروتکل ملغوف این نسخه

مصوبه بعضی اشتباهات چاپی وجود دارد بدین قرار:

- ۱- در متن موافقتنامه بزبان فارسی در ماده ۲ بخش الف قسمت پنج گفته شده است "۰۰۰ خاوری نقطه مثلثاتی" طبق اصل موافقتنامه بایستی "جنوب خاوری نقطه مثلثاتی" باشد.
 - ۲- زیر موافقتنامه بزبان روسی چاپ شده است "مهر وزارت امور خارجه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی" ولی در حقیقت موافقتنامه به مهر سفارتکبرای اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران رسیده است.
 - ۳- در ماده ۴ بخش ب قسمت دو موافقتنامه بزبان فارسی چاپ شده است "اجن" بایستی طبق اصل "تجن" باشد.
 - ۴- در متن پروتکل بزبان فارسی در بخش یک قسمت ۳ گفته شده است "ارتفاع دارای علامت ۲۰۶۱/۷" بایستی طبق اصل پروتکل "ارتفاع دارای علامت ۲۱۶۱/۷" باشد.
 - ۵- در بخش ۳ قسمت اول پروتکل گفته شده است "مقاله نامه مورخ ۹ دسامبر ۱۸۸۹ منعقد بین ایران و روسیه" بایستی طبق اصل پروتکل "مقاله نامه مورخ ۹ دسامبر ۱۸۸۱ منعقد بین ایران و روسیه" باشد.
- بمنظور تأیید این مراتب امضاء کنندگان ذیل پروتکل فعلی را که در دو نسخه هر کدام بزبان فارسی و روسی امضاء گردیده تنظیم نمودند.
- در مسکو در ۲۰ مه سال ۱۹۵۵ انجام گردید.

۳- موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در باره همکاری بمنظور ایجاد تاسیسات صنعتی و تاسیسات دیگر در ایران و واگذاری اعتبار برای این مقاصد

دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با توجه به مناسبات حسن همجواری و همکاری موجود بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و بایز روی از تمایل طرفین به بسط و توسعه و تحکیم همکاری اقتصادی و فنی بر اساس تساوی حقوق و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر و احترام کامل به حق حاکمیت ملی هر دو کشور تصمیم اتخاذ نمودند این موافقتنامه را بشرح زیر منعقد نمایند :

ماده (۱)

ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در موارد ذیل همکاری خواهند نمود :

۱- تاسیس کارخانه ذوب آهن

۲- احداث شاه لوله گاز

۳- تاسیس کارخانه ماشین سازی

خلاصه مشخصات هر یک از تاسیسات سه گانه فوق در ضمیمه ایکه جزء لاینفک

این موافقتنامه میباشد قید شده است .

ماده (۲)

بمنظور عملی نمودن همکاریهای موضوع ماده یک این موافقتنامه :

۱- سازمانهای شوروی عهده دار انجام امور زیر خواهند شد :

انجام کارهای اکتشافی و تحقیقاتی و طراحی مورد لزوم

تهیه و تحویل تجهیزات و ماشینها و مصالح و وسائل مکانیکی ساختمانی که در

ایران یافت نمی شود .

اعزام کارشناسان شوروی به ایران بمنظور زیر :

جمع آوری اطلاعات لازم اولیه برای عملیات تحقیقاتی و اکتشافی زمین شناسی
نظارت در اجراء و مشاوره هنگام ساختن تاسیسات تعلیم فنی افراد ایرانی برای کمک
در نصب و تنظیم و بکار انداختن تجهیزات و ماشینها بمنظور بهره برداری از آن .
پذیرفتن افراد ایرانی در موسسات اتحاد شوروی برای کسب تعلیمات
فنی در امور تولیدی بمنظور بکار گماردن این افراد در تاسیسات مذکور در ماده یک این
موافقتنامه .

تسلیم اسناد و مدارک فنی ضروری برای تامین بهره برداری عادی از تاسیسات
پیشی بینی شده در ماده یک این موافقتنامه بطرف ایرانی .

اسناد و مدارک فنی مذکور که سازمانهای شوروی بسازمانهای ایرانی تسلیم
مینمایند از طرف ایران منحصر در تاسیسات ایران مورد استفاده واقع خواهد شد . اسناد
و مدارک فنی مذکور بدون موافقت قبلی سازمانهای شوروی بشخصیتهای حقوقی خارجی یا
اتباع خارجه تسلیم نخواهد شد .

۳- سازمانهای ایرانی اقدامات ذیل را عهده دار خواهند شد :

دادن اطلاعات اولیه که طرف ایرانی در اختیار دارد و برای طراحی ضروری است
بسازمانهای شوروی و همکاری با سازمانهای شوروی در جمع آوری و تنظیم سایر اطلاعات
مورد لزوم .

بررسی و در صورت موافقت با آن تصویب طرحهایی که از طرف سازمانهای شوروی -

تسلیم گردیده در ظرف دو ماه از تاریخ تسلیم .

ساختن تاسیسات و انجام کارها بر طبق طرحها با کمک فنی سازمانهای شوروی .

تهیه و تامین نیروی انسانی و نیروی برق و آب و گاز و وسایل نقلیه و مصالح
مورد لزوم که در ایران یافت میشود برای ساختن تاسیسات و انجام کارها و همچنین ساختن

راهها و ابنیه فرعی واحداث لوله گاز و آب و خطوط لازم برق و ارتباطات و مخابرات تا محوطه تاسیسات.

برطبق تائید طرفین خریداری برخی تجهیزات و ماشینها و مصالحی که در ایران و اتحاد جماهیر شوروی ساخته نمیشود از کشورهای ثالث.

تامین اعتبارات مالی لازم برای ساختن تاسیسات و انجام سایر کارها در ایران و تهیه محل سکونت و تامین کمکهای پزشکی و ایجاد تسهیلات لازم برای رفاه عبادی کارشناسان شوروی و تامین وسائل نقلیه لازم برای انجام مأموریتهای داخلی در ایران برای کارشناسان شوروی که بموجب این موافقتنامه برای کمکهای فنی به ایران اعزام میشوند بهزینه ایران.

در صورت لزوم خریداری پروانه های روشهای تکنولوژیک و تجهیزات از هر جا که لازم باشد.

ماده (۳)

برای بهره برداری از تمام قدرت تولیدی پیشبینی شده در طرحها و تاسیسات موضوع این موافقتنامه در صورت تمایل طرف ایرانی سازمانهای شوروی بوسیله اعزام کارشناسان و تحویل قطعات یدکی و مصالح ضروری باشرایطی که مورد موافقت بعدی طرفین واقع شود بسازمانهای ایرانی مساعدت خواهند کرد.

ماده (۴)

دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اعتباری تا مبلغ دو بیست و شصت میلیون روبل (یک روبل دارای ۱۰/۱۸۷۴۱۲ گرم طلای خالص است) بابهره دو و نیم درصد در سال بدولت شاهنشاهی ایران خواهد داد که برای همکاریهای فنی با ایران در ایجاد تاسیسات مذکور در ماده یک این موافقتنامه در موارد زیر از طرف دولت شاهنشاهی ایران بمصرف خواهد رسید.

پرداخت هزینه های مربوط به عملیات تحقیقاتی و اکتشافی و طراحی که سازمانهای شوروی انجام میدهند *

پرداخت بهای تجهیزات و ماشینها و وسائل مکانیکی ساختمانی و مصالحی که در ایران یافت نمیشود و بوسیله اتحاد شوروی با شرط سیف بنادر ایران یا فرانکو-مرز ایران و شوروی تحویل میگردد *

پرداخت هزینه های مأموریت کارشناسان شوروی که برای کمک فنی در ساختمان تاسیسات و انجام کارهای موضوع این موافقتنامه بایران اعزام میشوند با استثنای هزینه های آنان در داخل ایران که طرف ایرانی به ریال میپردازد *

پرداخت هزینه زندگی و اقامت افراد ایرانی که برای کارآموزی در امور فنی و تولیدی در موسسات مربوطه اتحاد شوروی بآن کشور اعزام میگردد *

در صورتیکه مبلغ کل هزینه های سازمانهای شوروی مربوط به کمکهای فنی موضوع این موافقتنامه از مبلغ اعتبار تجاوز نماید مبلغ اضافه بر طبق موافقتنامه های بازرگانی و پرداخت معتبر بین ایران و شوروی از طرف ایران پرداخت خواهد شد *

ماده (۵)

دولت شاهنشاهی ایران مبالغی را که از اعتبارات مذکور در این موافقتنامه در طی هر سال مورد استفاده قرار میدهد در ظرف دوازده سال به اقساط متساوی سالیانه مستهلك خواهد نمود * تاریخ شروع پرداخت اولین قسط مبالغ استفاده شده در هر سال دهمتیرماه (اول ژوئیه) سال بعد از استفاده از اعتبارات مذکور خواهد بود *

بهره اعتبارات استفاده شده در هر سال از تاریخ استفاده از قسمت مربوطه اعتبار احتساب خواهد شد و بهره هر سال در ظرف سه ماه اول بعد از سال احتساب پرداخته خواهد شد * آخرین قسط بهره با آخرین قسط بازپرداخت اعتبار همزمان خواهد بود * تاریخ استفا ده از اعتبار برای پرداخت بهای تجهیزات و ماشینها و مصالح تاریخ مذکور در مهر ایستگاه مقصد روی بارنامه یا هفت روز بعد از تاریخ صدور بارنامه دریائی مربوطه خواهد بود * اما برای پرداخت هزینه انجام سایر کارها تاریخ استفاده از اعتبارات تاریخ صورت حساب تلقی خواهد شد *

ماده (۶)

بمنظور نگاهداری حساب استفاده از اعتباری که بموجب این موافقتنامه داده میشود و همچنین نگاهداری حساب استرداد اصل و پرداخت بهره آن بانك مرکزی ایران و بانك دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی (و یا بدستور بانك اخیرالذکر بانك بازرگانی خارجی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی) برای یکدیگر حسابهای مخصوص اعتباری به روبل باز کرده و ترتیب فنی محاسبه و نگاهداری حسابهای اعتبار مذکور را متفقا تعیین خواهند نمود.

ماده (۷)

در صورت تغییر محتوی طلای روبل موضوع ماده چهار این موافقتنامه بانك مرکزی ایران و بانك دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و (یا بدستور بانك اخیرالذکر بانك بازرگانی خارجی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی) در روز تغییر محتوی طلای روبل مانده حسابهای مربوط به اعتبار و بهره را که طبق ماده شش این موافقتنامه باز شده و همچنین مبلغ استفاده نشده از اعتبار را به تناسب تغییر حاصله ارزیابی خواهند کرد.

ماده (۸)

برای باز پرداخت اعتبار مذکور و پرداخت بهره آن که ایران بریال میپردازد بانك مرکزی ایران حساب جداگانه ای بریال (یکریال محتوی ۰/۰۱۱۷۳۱۶ گرم طلای خالص است) بنام بانك دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی (یا بدستور بانك اخیرالذکر بانك بازرگانی خارجی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی) باز خواهد نمود. پرداختهای ایران بابت اصل و بهره اعتبار بریال بوده و باین حساب منظور میگردد. تسعیر روبل بریال بر اساس محتوی طلای روبل و ریال در روز پرداخت خواهد بود.

مبالغی که بدین ترتیب بحساب فوق منظور میشود تحت شرایط موافقتنامه های

بازرگانی و پرداخت ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که در زمان خرید دارای اعتبار میباشند بمصرف خرید کالا های ایران خواهد رسید و در درجه اول برای خرید گاز و پنبه و پشم خام و سنگ های معدنی فلزات غیر آهنی و غاویار و ماهی های غضروفی

و پوست قره گل و چرم های خام و برنج و کشمش و کنجاله و برخی کالا های صنعتی و همچنین صرف پرداخت های دیگر سازمان های شوروی خواهد شد مبالغ مذکور همچنین ممکن است بر طبق تقاضای بانک بازرگانی خارجی اتحاد جماهیر شوروی به ارز قابل تبدیل تسخیر و انتقال داده شود. خرید کالا های مذکور در فوق اضافه بر سهمیه های مقرر در موافقتنامه معتبر مبادله کالا بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی خواهد بود.

در صورت تغییر محتوی طلای ریال ایران بانک مرکزی ایران و بانک دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی (یا بدستور آن بانک خارجی اتحاد جماهیر شوروی) در روز تغییر محتوی طلای ریال ایران مانده مذکور در این ماده را به تناسب تغییر حاصله ارزیابی خواهند کرد.

تسخیر ریال به ارز قابل تبدیل بر اساس محتوی طلای ریال ایران به ارز قابل تبدیل مربوط در روز پرداخت خواهد بود.

دولت شاهنشاهی ایران حق دارد اصل و بهره اعتبار را قبل از موعد بپردازد.

ماده (۹)

دولت شاهنشاهی ایران هزینه های سازمان های شوروی را برای اقامت کارشناسان شوروی در ایران به ریال با واریز نمودن مبالغ مقتضی بحساب جداگانه ای که در ماده هشت این موافقتنامه پیش بینی شده است بطرف شوروی خواهد پرداخت.

ماده (۱۰)

بمنظور انجام عملیات طراحی و تهیه و تعویل تجهیزات و ماشینها و مصالح

و اجرای انواع دیگر کمک های فنی سازمانهای شوروی میتوانند با سازمانهای مربوطه کشورهای ثالث همکاری کنند لکن در صورتیکه اعزام کارشناسان از کشورهای مذکور ضروری تشخیص داده شود سازمانهای شوروی قبلا موافقت طرف ایران را کسب خواهند نمود *

ماده (۱۱)

دولتین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در حداقل مدت ممکن پس از انقضای این موافقتنامه سازمانهای مجاز ایرانی و شوروی را که قبلا برای اجرای هر یک از طرفهای موضوع این موافقتنامه تعیین نموده اند یکدیگر معرفی خواهند کرد * هر یک از دولتین میتوانند یک یا چند سازمان مربوطه را برای این منظور انتخاب و معرفی نمایند * هر یک از طرفین مجاز است سازمانهای را که قبلا تعیین شده و برداشت این ماده مسئول اجرای مفاد این موافقتنامه بوده اند تغییر بدهد و طرف دیگر را از این تغییر مطلع نماید *

هر یک از دولتین این حق را برای خود محفوظ میدارند که تمام یا قسمتی از حقوق و تعهدات ناشی از این موافقتنامه را که لازم بداند به هر یک از سازمانهای تابعه خود که مقتضی بداند منتقل نماید *

ماده (۱۲)

سازمانهای ایرانی و شوروی که مسئول اجرای مفاد این موافقتنامه هستند کلیه اطلاعات مورد لزوم سازمانهای مذکور را که مربوط با اجرای این موافقتنامه و پیمانهای اجرائی که متعاقبا براساس آن امضاء خواهد شد متقابلا مبادله خواهند نمود و کمکی لازم را نسبت به یکدیگر معمول خواهند داشت * سازمانهای ایرانی و شوروی مخصوصا اطلاعات را جمع به پیشرفت کارها و سایر اطلاعات مربوط به برنامه اجرای کارها و ساختن تاسیسات موضوع این موافقتنامه و پیمانهای اجرائی مربوطه را که براساس آن امضاء میشود در اختیار یکدیگر خواهند گذاشت *

ماده (۱۳)

طرفین ایرانی و شوروی کمک خواهند کرد که در انجام کارهای تحقیقاتی و اکتشافی و طراحی و همچنین تهیه و تحویل تجهیزات و ماشینها و مصالح برای ساختن تأسیسات موضوع این موافقتنامه سازمانهای ایرانی بتوانند حداکثر کارهای مقدور را عمده دار گردند *

ماده (۱۴)

سازمانهای شوروی تضمین مینمایند که :

- ۱- طرحهای تأسیساتی که تهیه مینمایند با قدرتهای تولیدی پیش بینی شده در ضمیمه این موافقتنامه و پیمانهای اجرائی مطابقت خواهد شد *
 - ۲- تجهیزات و ماشینها و مصالحی که از اتحاد شوروی تهیه و تحویل میشود با اسناد طراحی فوق الذکر مطابقت خواهد داشت *
 - ۳- کار ماشینها و تجهیزات که از اتحاد شوروی تحویل میشود با قدرت تولیدی اعلام شده در طرحها مطابق خواهد بود *
- مدتهای تضمین و ترتیب اجرای آنها و سایر شرایط بموجب پیمانهای اجرائی خواهد بود که بر طبق این موافقتنامه منعقد میشود *

ماده (۱۵)

انجام کارهای تحقیقاتی و طراحی و تهیه و تحویل تجهیزات و ماشینها و مصالح و کارآموزی فنی و تولیدی افراد ایرانی و انواع دیگر کمکهای فنی مندرج در این موافقتنامه بر اساس پیمانهای اجرائی خواهد بود که بین سازمانهای صلاحیتدار ایرانی و شوروی که بر طبق ماده یازده این موافقتنامه مصرفی شده و دارای اختیار میباشد

منعقد خواهد گردید و ضمناً پیمانهای مذکور حداکثر در ظرف دو ماه از تاریخ تسلیم آنها از طرف سازمانهای شوروی بوسیله طرفین مورد مذاکره و توافق واقع شده و بامضای طرفین خواهد رسید. سازمانهای شوروی در ظرف دو الی سه ماه پس از تصویب طرحهای تفصیلی از طرف سازمانهای ایرانی پیشنهاد های خود را بصورت پیش نویس پیمانهای تحویل ماشینها و تجهیزات و مصالح تسلیم سازمانهای ایرانی خواهند نمود. در پیمانهای اجرائی حجم و موعد و قیمت و ترتیب کارآموزی فنی و تولیدی افراد ایرانی و جریمه ناشی از تاخیر انجام تعهدات و سایر شرایط تفصیلی مربوط به کمکهای فنی مذکور در این موافقتنامه که سازمانهای ایرانی داده میشود تعیین خواهد شد. ضمناً قیمت تجهیزات و ماشینها و مصالحی که از اقتصاد شوروی برای ایجاد تاسیسات موضوع ماده یک این موافقتنامه تحویل داده خواهد شد باموافقت طرفین بر اساس قیمتهای متداول بین المللی تعیین خواهد گردید. بعلاوه تعهدات سازمانهای ایرانی در باره جمع آوری اطلاعات اولیه و آماده نمودن محل ساختن آنها و تامین مسکن کارشناسان شوروی با شرایط ضروری زندگی مادی و کمکهای پزشکی و وسایل نقلیه برای مأموریتهای داخلی و بررسی و تصویب طرحها و عده لازم کارگران و کارشناسان و کارهای دیگر همچنین مواعد قطعی انجام این تعهدات در پیمانهای اجرائی تعیین خواهد گردید.

ماده (۱۶)

اگر بحالت هرجادشه ای که جلوگیری از آن از قدرت هر يك از طرفین خارج باشد اجرای این موافقتنامه برای مدتی مختل گردد نمایندگان دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بایکدیگر مشورت و در باره اقدامات ضروری موافقت خواهند نمود.

ضمناً در صورت عدم توافق در مدت مناسبی سازمانهای ایرانی حق خواهند داشت کارهای ساختمانی تأسیسات رازاسا ادامه بدهند لیکن در چنین صورتی هم حقوق و تعهدات طرفین که بر طبق این موافقتنامه تا موقع بروز حادثه ایجاد شده بقوّه خود باقی خواهد ماند .

ماده (۱۷)

در صورت بروز هرگونه اختلاف بین سازمانهای ایرانی و شوروی در باره هر یک از مسائل ناشیه از این موافقتنامه با پیمانهای اجرائی مربوطه نمایندگان دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بایکدیگر مشورت خواهند کرد و برای رفع اختلاف کوشش خواهند نمود .

ماده (۱۸)

بمنظور بررسی حسن انجام این موافقتنامه و در صورت لزوم تهیه نمودن توصیه های مقتضی نمایندگان طرفین برحسب دعوت یکی از طرفین اقلاً شش ماه یکبار بایکدیگر ملاقات خواهند نمود . توصیه های مذکور برای بررسی دولتهای طرفین متعاهدین تقدیم خواهد شد .

ملاقات های مذکور به تناوب در تهران و مسکو صورت خواهد گرفت .

ماده (۱۹)

این موافقتنامه شامل نوزده ماده و یک ضمیمه است و بر طبق ترتیبات قانونی مقرر در هر یک از دو کشور بتصویب خواهد رسید و در روز امضاء موقتاً اعتبار یافته و از روز مبادله مصوبه که در شهر تهران واقع خواهد شد دارای اعتبار قطعی خواهد گردید .

این موافقتنامه در تاریخ بیست و سوم دی ماه سال ۱۳۴۴ مطابق سیزدهم
ژانویه سال ۱۳۶۶ مسیحی در شهر مسکو در دو نسخه اصلی هر کدام بزیانهای فارسی
و روسی منعقد گردید و هر دو متن دارای اعتبار یکسان است *

از طرف دولت شاهنشاهی ایران

دکتر علینقی عالیخانی وزیر اقتصاد

از طرف دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اسکاچف رئیس کمیته

دولتی شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی برای روابط اقتصادی خارجی *

ضمیمه موافقتنامه ایران و شوروی

مورخه بیست و سوم دیماه ۱۳۴۴ که مطابق سیزدهم ژانویه ۱۳۶۶ است *

فهرست تاسیساتیکه در ایران با همکاری سازمانهای ایران و شوروی ساخته

خواهد شد :

۱- کارخانه ذوب آهن که شامل واحدهای زیر خواهد بود :

الف- کارخانه بادوره کامل تنذیم بارو ذوب چدن و تهیه فولاد و قسمت
نورد بقدرت تولیدی بین پانصد هزار تا ششصد هزار تن فولاد در سال (با امکان توسعه
بعدی قدرتها تا یک میلیون الی یک میلیون و دویست هزار تن فولاد در سال) که
شامل قسمتهای زیر خواهد بود :

قسمت کک سازی و شیمیائی بایک باداری کک سازی *

کارخانه آگلومراسیون *

قسمت کوره مرتفعه بایک کوره مرتفعه *

قسمت ذوب فولاد بادکنوریتسورودستگاههای فولاد ریژی مداوم *

قسمت نوردها بادورشته نورد برای تهیه انواع مصنوعات فولادی باستثنای ورق *

قسمت پختن آهنك و دلمیت و تهیه مواد نسوز

کارگاههای تعمیراتی و فرعی و آزمایشگاه

دستگاههای داخل محوطه کارخانه مربوط بگاز آب و برق بهار هوارسانی

با فشار تهیه اکسیژن و کمپرسور و انبارها و وسائل حمل و نقل خطوط ارتباطی

محدود بمحوطه کارخانه و همچنین مراکز کامل تحلیلیاتی *

سازمانهای شوروی امور طراحی را انجام داده و ماشینها و تجهیزات و مصالح

را تحویل خواهند داد و همچنین سایر انواع کمکهای فنی را در مواعید انجام خواهند داد

داد که بکار انداختن کارخانه را در سال ۱۹۷۱ امکان پذیر سازد *

موضوع همکاری برای افزایش قدرت تولیدی کارخانه ذوب آهن تاتارستان

الی یک میلیون و دویست هزار تن در سال و همچنین شرایط این همکاری مورد توافق

بعدی طرفین واقع خواهد شد *

ب - معدن سنگ آهن برای کارخانه ذوب آهن

معدن در چخارت (بافق) است و قدرت تولید آن احتیاجات کارخانه

ذوب آهن را تامین خواهد کرد *

پ - معادن آهنك و دلمیت و مواد نسوز

ث - معدن ذغال سنگ برای کارخانه ذوب آهن کمک فنی در انجام عملیات

تحقیقاتی و اکتشافی و طراحی مربوط بتجهیز معادن ذغال سنگ که ذغال آن قابل

کک شدن میباشد در منابع ذغال سنگ کرمان *

ج - حجم و مواد کمک فنی در ساختمان و تجهیز معادن ذغال سنگ مستلزم توافق

بعدی طرفین است *

لیستی

۱ - شاه لوله گاز بمنظور تحویل گاز از ایران به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

الف - قطعه سازه - آستارا :

ساختمان آن مطابق مقررات این موافقتنامه عملی میشود * تحویل لوله ها و مدعقات و وسایل کنترل اتوماتیک و مخازرات برای این قطعه از طرف ایران انجام میگردد سازمانهای شوروی امور طراحی را انجام داده تجهیزات و وسائل مکانیکی و ماشینها را میرسانند و همچنین سایر انواع کمپهای فنی را در مواعید انجام میدهند که بکار انداختن لوله گاز را در سال ۱۹۷۰ امکان پذیر سازد *

ب- قطعه از منابع نفت و گاز جنوب ایران تا سازه :

ساختمان آن با اعتبارات و وسائل در طرف ایرانی عملی میشود تحویل تجهیزات و ماشینها برای مراکز کمپرسور در این قطعه از ایستگاه مرکزی تصفیه گاز سازه به حجم و در مواعیدی که مورد توافق طرفین قرار گیرد و بکار انداختن لوله گاز را در سال ۱۹۷۰ امکان پذیر سازد از طرف سازمانهای شوروی انجام میگردد *

۳- کارخانه ماشین سازی با قدرت تولیدی بیست و پنج هزار تاسی هزارتن- محصولات فلزی در سال :

قسمتهای تشکیل دهنده کارخانه و فهرست مصنوعاتیکه تولید خواهد کرد بعد از بررسی فنی و اقتصادی تصریح خواهد شد *

ارتازین انحقاد پیمان مربوط بانجام امور طراحی سازمانهای شوروی کم- فنی در ساختن کارخانه در مواعیدی میکنند که بکار انداختن نوبت اول کارخانه در مدت سه سال و نوبت دوم کارخانه را در مدت چهار سال تا چهار سال و نیم تامین نماید *

تبصره ۱- قدرت تولیدی هر یک از تاسیسات در پیمانهای اجرایی که بر طبق طرح منعقد میشود باید تصریح شود *

تبصره ۲- رساندن نیروی برق، آب، گاز، ساختمان ابنیه برای آبگهری خطوط ارتباطی راههای آهن و اتومبیل روتا حدود تاسیسات و همچنین ساختمان کویهای مسکونی در مواعیدی که در پیمانها پیش بینی شده از طرف ایران عملی میشود *

تبصره ۳- مواعد اجرای قسمتهای جداگانه کارهای طراحی و تحویل تجهیزات و مصالح و دادن انواع کمکهای فنی دیگر در حدود مواعید کلی در پیمانهای تعیین خواهد شد که در این زمینه پیش بینی شده است *

قسمت سوم : فهرست منابع

www.tabarestan.info

BOOKS

- 1- Al-Marayati, A. The Middle East; its Government & Politics. Belmont, California: Duxbury Press, 1972.
- 2- Anthony, John Duke; Ojha, Ishwer; and Steeves, John R. The Great Powers, the Indian Ocean, and the Gulf. MEI Panel Resume Series No. 4. Washington, D.C.: The Middle East Institute, 1972.
- 3- Avery, Peter. Modern Iran. 2nd ed. London: Ernest Benn, Ltd., 1967.
- 4- Chubin, Shahram; and Zabih, Sepehr. The Foreign Relations of Iran: A Developing State in a Zone of Great power Conflict. Berkeley and Los Angeles, Calif: Univ. Of California Press, 1974.
- 5- Conolly, Violet. Soviet Economic policy in the East: Turkey, Persia, Afghanistan, Mongolia, and Tana Tuva, Sing Kiang. London: Oxford Univ. Press, 1933.
- 6- Ellis, Harry B. Challenge in the Middle East: Communist Influence and American Diplomacy. New York: Ronald Press Company, 1960.
- 7- Elwell- Sutton, L.P. Persian Oil: A study in Power politics. London: Lawrence & Wishart, 1955.
- 8- Hamzavi, Abdol H. Persia and the powers; an Account of Diplomatic Relations, 1941-46. New York: Hutchinson & Company, Ltd., 1946.
- 9- Hunter, Robert E. The Soviet Dilemma in the Middle East. Part II: Oil and the Persian Gulf. London: Institute for Strategic Studies, 1946.
- 10- Hurewitz, J.C. (ed.). Soviet - American Rivalry in the Middle East. New York: Praeger, 1969.
- 11- Kapur, Harish. Soviet Russia and Asia, 1917- 1927: A study of Soviet Policy Towards Turkey, Iran, and Afghanistan. Geneva: Michael Joseph, Ltd., 1966.
- 12- Klieman, Arnold. Soviet Russia and the Middle East. Baltimore: Johns Hopkins Press, 1970.
- 13- Lafeber, Walter. America, Russia, and the Cold War, 1945-1966. New York: John Wiley and Sons, 1967.
- 14- Laqueur, Walter. The Soviet Union and the Middle East. New York: Praeger, 1959.
- 15- Lenczowski, George. Russia and the West in Iran, 1918- 1948: A Study in Big Power Rivalry. Ithaca, New York: Cornell Univ. Press, 1949.

- 16- _____ . Soviet Advances in the Middle East. Washington, D.C. : American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1971.
- 17- _____ . Supplement to Russia and the West in Iran. Ithaca, New York: Cornell Univ. Press, 1949.
- 18- _____ . The Middle East in World Affairs . 3rd ed., Ithaca, New York: Cornell Univ. Press, 1971.
- 19- Mansfield, Peter. The Middle East; A Political & Economic Survey. London: Oxford Univ. Press, 1973.
- 20- M.I.T., Centre for International Studies. Power exercise: The United States and U.S.S.R. In Iran. Cambridge: M.I.T. Press, 1960.
- 21- Nollau, Gunther; and Wiehe, Hans Jurgen. Russia's South Flank: Soviet Operations in Iran, Turkey, and Afghanistan. New York: Praeger, 1963.
- 22- Ramazani, Rouhollah . The Persian Gulf: Iran's Role. Charlottesville: Univ. of Virginia Press, 1972.
- 23- Skrine, Clarmont . World War II in Iran. London: Constable and Co., 1962.
- 24- Sepector, Ivor. The Soviet Union and the Moslem World, 1917-1956. Ann Arbor: Univ. Of Michigan Press, 1959.
- 25- Van Wagenen, R. W. : and Young, T.C. The Iranian Case, 1946. New York: Columbia Univ. Press, 1952.
- 26- Weaver, P.E. Soviet Interference in Iran, 1945- 1946. Washington, D.C.: Georgetown Univ. Press, 1951.
- 27- Weaver, P.E. Soviet Strategy in Iran, 1941- 1957. Ann Arbor, Mich.: Univ of Michigan Press, 1951.
- 28- Wilber, Donald Newton. Iran: Oasis of Stability in Middle East ? New-York : Foreign Policies Association, 1959.
- 29- _____ . Iran, Past & Present. 6th ed. New Jersey : Princeton Univ. Press, 1967.
- 30- Zabih, Sepehr. The Communist Movement in Iran. Berkeley and Los Angeles: Univ. Of California Press, 1966.
- 31- Yar - Shater, Ehsan.(ed.) Iran Faces the Seventies. New York: Praeger, 1971.

ARTICLES

- 1- Allen, George V. " Soviet - Iranian Pact: Delay Is a Threat to Peace." Vital Speeches of the Day, Vol. XII, No. 13 (April 15, 1946), PP.408-410.
- 2- Amir Sadeghi, Hossein. " With Russia and America: The Shah's Balanced Alignment." New Middle East, No,38 (November, 1971), PP.7- 11.
- 3- Antonovich, M. " On the Iranian Problem. " The U.S.S.R. Information Bulletin , (Washington, D.C.) (May ,1946).
- 4- Ardekani, A. " Toward a National Democratic Front in Iran." World Marxist Review (Prague), Vol. VIII, No. 9 (September,1955), PP. 29-34.
- 5- Avery, Peter. " The Many Faces of Iran's Foreign Policy." New Middle East, Vol. 47 (August, 1972) , PP. 17-19.
- 6- Ballis, William B. " Soviet Iranian Relations during the Decade 1953-64." Bulletin for Studies on the Soviet Union (Munich: Institute for the Study of the U.S.S.R), Vol. XII, No. 11 (November,1965), PP. 9-22.
- 7- Burrell, R.M. " Iranian Foreign Policy during the last Decade." Asian Affairs, Vol. 61 (February, 1974), PP. 7-15.
- 8- Campbell, John C. " The Soviet Union and the Middle East." Russian Review, Vol. XXIX, No. 2 (April, 1970), PP. 143-153, and NO. 3 (July, 1970), PP. 247-261.
- 9- Doeneck, D. Justus. " Iran's Role in Cold War-Revisions." Iranian Studies, Vol. V, Nos.2-3 (Spring - Summer, 1972), PP. 96-111.
- 10- " Dr. Mossadeq and After." The world Today, Vol. 9 (October, 1953), PP. 421-429.
- 11- Fleming, Denna F. " The Cold War in Iran." in Young H. Kim, ed., Twenty Years of Crisis: The Cold War Era, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, Inc., 1968, PP. 31-34.
- 12- Hayden, Jay G. "Iron Curtain on Iran." Forum, Vol. 62 (February, 1946), PP. 553-554.
- 13- "Iran and the Big Powers." Socialist Commentary (Jan.-Feb.,1946).PP. 250-255, 275- 280.

- 14- Irandoust, A. "Restoring the Truth." International Affairs (Moscow) (January, 1961), PP. 69-80.
- 15- " Iranian Case." International Organization, No. 1 (Fall, 1947), PP. 74-77.
- 16- Kasatkin, D. " Iran, Neighbourly course." International Affairs (Moscow), No. 4 (April, 1963), P. 78.
- 17- Lenczowski, George. " The Communist Movement in Iran." Middle East Journal, Vol. 1, No. 1 (January, 1947), PP. 29-45.
- 18- _____. " United States Support for Iran's Independence and Integrity , 1945-1959." The Annals, Vol. 401 (May, 1972). PP. 45-55.
- 19- Medvedev, V. " For Friendship, Co-Operation and Peace: on the Soviet-Iranian Agreement." International Affairs (Moscow) (August , 1955), PP. 26-32.
- 20 - Melamid, Alexander. " Russian- Iranian Boundary." Geographical Review, Vol. 49 (January, 1959), PP. 122-124.
- 21- Muller, Edwin. " Behind the scene in Azerbaijan." The American Mercury, Vol. 62 (June, 1946). PP. 695-703.
- 22- Page, Steghen. " Moscow and the Persian Gulf Countries, 1967-1970." Mizan (London), Vol. XIII, No. 3 (October, 1971), PP. 72-88.
- 23- Ramazani, Rouhollah. " Iran's Changing Foreign Policy: A Preliminary Discussion." Middle East Journal, Vol. 24, No. 4 (1970), PP. 421-437.
- 24- " Russian Denial of Iranian Charges." Current History, Vol. 10, No. 55 (March, 1946), PP. 258-260.
- 25- " Russian - Iranian Treaty of August 11, 1957/Text/." Middle East Journal, Vol. 13 (Summer, 1959), PP. 193- 195.
- 26- "Russia's Reply on Iran." Current History, Vol. 10, No. 54 (February, 1946), PP. 164-165.
- 27- Scarcia, Gianroberto. " Iran and the Soviet Union." New Outlook, No. 3 (Nov.- Dec., 1959), PP. 17-30.
- 28- Shatalov, I. " Iran, 1347." International Affairs (Moscow), No. 3 (May, 1968), PP. 74-78.

- 29- Smolansky, Oles M. "Moscow and the Persian Gulf: An Analysis of Soviet Ambitions and Potential." Orbis, Vol. XIV No.1 (Spring, 1970), PP.92-108.
- 30- "Soviet-Iranian Relations: Interview with Ambassador Ahmad Mirfendereski." New Times (Moscow) (February 9, 1966), PP.9-10.
- 31- " Soviet-Persian Relations." The World Today, Vol.115 (March, 1959), PP.89-91.
- 32- Steinbach, Udo. "Iran's Foreign Policy Renaissance." Aussenpolitik, Eng. ed., Vol.25 (March, 1974), PP. 316-330.
- 33- Tekiner, Suleiman. "Soviet - Iranian Relations over the last Half Century." Bulletin for studies on the Soviet Union (Munich: Institute for Study of the USSR), New Series: Vol.VII, No.4 (1969), PP.36-44.
- 34- " The Russian Drive to the South." in Lawrence L. Whetten. The Soviet Presence in the Eastern Mediterranean. New York: National Strategy Information Center, 1971, PP.6-9.
- 35- " The Soviet Union and Iran." New Times (Moscow), No.47 (November 27, 1963), P.3.
- 36- Visson, Andre. " Trouble over Iran." Reader's Digest, Vol.XLVII (November, 1945), PP.69-72.
- 37- Voronin, A. " The Beginning of Friendship and Neighborliness: 50th Anniversary of the Moscow's Treaties with Iran, Afghanistan, and Turkey." International Affairs (Moscow), No. 4 (April, 1971), PP.48-54.
- 38- Ulran, A.H. " The USSR and the Persian Gulf." Mizan, Vol.X, No.2 (March-April, 1968), PP.51-59.
- 39- Watkins, Harold. " Neutral Iran will Add F-4's to Strengthen Air Defence." Aviation Week and Space Technology, Vol.LXXXVIII, No. 6 (August, 1967), PP.50-62.
- 40- Wheeler, Geoffrey. "Soviet Interests in Iran, Iraq and Turkey." World Today, Vol, XXIV, No.5 (May, 1968), PP.197-203.
- 41- "World Documents: Soviet- Iranian Dispute." Current History, Vol. 10, No.55 (March, 1946), PP. 258-264.

- 42- Wright, Edwin M. "Iran as a Gateway to Russia." Foreign Affairs, Vol. XX, No. 2 (January, 1942), PP. 367-371.
- 43 - Yaminsky, P. "USSR-Iran: Way of Friendship and Cooperation." International Affairs (Moscow), No. 1 (January, 1971), P. 68.
- 44- Young, T. Cuyler. "Iran in Continuing Crisis." Foreign Affairs, Vol. XL, No. 2 (January, 1962), PP. 275-292.
- 45- Zabih, Sepehr. "Iran's International Posture: Defacto Nonalignment with a Pro-Western Alliance." Middle East Journal, Vol. 24 (Summer, 1970), PP. 302-318.
- 46 - _____. "Iran-Soviet Relations." in The Soviet Union and the Middle East, The 23rd Annual conference. Washington, D.C.: The Middle East Institute, 1969.
- 47 - _____. "Iran Today." Current History (February, 1974).
- 48- _____. "Continuity and Change in Iran's Foreign Policy in Modern Times." World Politics, Vol. XXIII, No. 3 (April, 1971).

DISSERTATIONS

- 1- Ainley, Charles W. "The Security Council of the United Nations and the Soviet - Iranian Dispute." Masters's thesis, Washington, D.C.: The American University, 1947.
- 2- Bavand, Davoud. " Persia in the Perspective of Soviet Political Strategy." Ph.D. Dissertation, Washington, D.C.: The American University, 1963.
- 3- Fardanesh, Mohammad Ali. "Foreign Relations and Internal Politics: A Development Analysis, Iran., University of Colorado, 1970.
- 4- Ghoreichi, Ahmad. " Soviet Foreign Policy in Iran." Ph.D. Dissertation, The University of Colorado, 1965.
- 5- Hoska, Lukas Ernest, Jr. " Summit Diplomacy During World War II: The Conferences at Tehran, Yalta and Potsdam." Ph.D. Dissertation, The University of Colorado, 1965.
- 6- Irani, Ghobad. " The Azerbaijan Crisis, 1945-1946 : An Options Analysis of United States Policy." Ph.D. Dissertation, College Park, University of Maryland, 1973.
- 7- Khabiri, Cyrus H. " The Position of Iran in Contemporary Great Power Politics." Ph.D. Dissertation, Washington, D.C. : The American University, 1959.
- 8- Meister, Irene W. " Soviet Policy in Iran, 1917-1950: A Study in Techniques." Ph.D. Dissertations, Tufts University (Fletcher School of Law and Diplomacy), 1954.
- 9- Weaver, Paul W. " Soviet Strategy in Iran, 1941-1947." Ph.D. Dissertation, Washington, D.C.: The American University, 1958.

DOCUMENTS

- "Joint Soviet-Iranian Communique" (Issued following a visit to Iran by A.N. Kosygin, March. 14-16, 1973). Current Digest of Soviet Press, Vol. 25 (April 11, 73) , PP. 25-26.
- "Joint Soviet - Iranian Communique" (Issued following a visit to Russia by Mohammad Reza Pahlevi, Shah of Iran, October, 10-21, 1972). Current Digest of Soviet Press, Vol. 24 (November 15,1972), PP. 6-7
- " Joint Soviet - Iranian Communique" (Issued following a visit by A.N.- Kosygin to Iran, April, 2-7, 1968). Current Digest of Soviet Press, Vol. 28 (April 24, 68), PP.26-27.
- " Joint Soviet- Iranian Communique" (Issued after Shah Mohammad Reza Pahl- evi visited Russia from June 21-July 3, 1965). Current Digest of Soviet Press, Vol. 17 (July 28, 1963) , PP. 24-25.
- " Joint Soviet - Iranian Communique" (Issued following a visit by N.Padgo- rny to Iran, March, 25-31, 1970). Current Digest of Soviet Press, Vol. 22 (April 28, 70). PP. 14-15.

Joint Soviet-Iranian Communiqué" (Issued after Shah Reza Pahlavi's visit to Iran by A. B. ...
... of Soviet Press, Vol. 22 (April 1970), pp. 14-15.

Joint Soviet-Iranian Communiqué" (Issued after Shah Reza Pahlavi's visit to Iran by A. B. ...
... of Soviet Press, Vol. 22 (April 1970), pp. 14-15.

Joint Soviet-Iranian Communiqué" (Issued after Shah Reza Pahlavi's visit to Iran by A. B. ...
... of Soviet Press, Vol. 22 (April 1970), pp. 14-15.

Joint Soviet-Iranian Communiqué" (Issued after Shah Reza Pahlavi's visit to Iran by A. B. ...
... of Soviet Press, Vol. 22 (April 1970), pp. 14-15.

Joint Soviet-Iranian Communiqué" (Issued after Shah Reza Pahlavi's visit to Iran by A. B. ...
... of Soviet Press, Vol. 22 (April 1970), pp. 14-15.

UNIVERSITY OF TEHRAN
CENTER FOR INTERNATIONAL STUDIES

تیرستان
www.tiristan.info
**IRAN - U.S.S.R. RELATIONS
1941 - 1975**

(CHRONOLOGY - DOCUMENTS - BIBLIOGRAPHY)

by

HORMOZ KHAKPOUR

Under the Supervision of

MOHAMMAD REZA DJALILI

TEHRAN - SEPTEMBER 1976